

# Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

## RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

### Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İŞ ÇOCUK KLASİKLERİ

ANNA SEWELL

UYARLAYAN: AYŞE BERKTAY HACİMİRZAOĞLU

# SİYAH İNCİ

KISALTILMIŞ METİN



TÜRKİYE



BANKASI

Kültür Yayınları

**Kısaltılmış İş Çocuk Klasikleri**

# **Siyah İnci**

Anna Sewell

**TÜRKİYE \$ BANKASI**  
Kültür Yayınları

ANNA SEWELL  
SİYAH İNCİ

ÖZGÜN ADI  
BLACK BEAUTY

ORJİNAL İNGİLİZCE METİNDEN  
GENÇ OKURLAR İÇİN UYARLANMIŞTIR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2018  
Sertifika No: 40077

UYARLAYAN  
AYŞE BERKTAY HACİMİRZAOĞLU

RESİMLEYEN  
LUCY KEMP-WELCH

EDİTÖR  
NEVİN AVAN ÖZDEMİR

GÖRSEL YÖNETMEN  
BİROL BAYRAM

1. BASIM: EYLÜL 2018  
8. BASIM: EYLÜL 2021  
Genel Yayın Numarası: 4291

ISBN 978-605-295-592-5

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.  
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek  
metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz,  
yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

BASKI  
UMUT KAĞITÇILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.  
KERESTECİLER SİTESİ FATİH CAD. YÜKSEK SOK. NO: 11/1  
MERTER/GÜNGÖREN İSTANBUL  
(0212) 637 04 11  
Sertifika No: 45162

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI  
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL  
Tel. (0212) 252 39 91  
Faks (0212) 252 39 95  
www.iskulttur.com.tr

**Kısaltılmış İş Çocuk Klasikleri**

# **Siyah İnci**

Anna Sewell

Uyarlayan  
Ayşe Berktaş Hacımiraçoğlu

**TÜRKİYE**  **BANKASI**  
Kültür Yayınları





## BÖLÜMLER

|                         |    |
|-------------------------|----|
| 1. BÖLÜM                |    |
| İLK EVİM.....           | 1  |
| 2. BÖLÜM                |    |
| AV .....                | 6  |
| 3. BÖLÜM                |    |
| TERBİYE EDİLİŞİM.....   | 12 |
| 4. BÖLÜM                |    |
| BIRTWICK KORULUĞU.....  | 20 |
| 5. BÖLÜM                |    |
| TALİHSİZ HAYVANLAR..... | 28 |
| 6. BÖLÜM                |    |
| FIRTINALI BİR GÜN.....  | 35 |
| 7. BÖLÜM                |    |
| YANGIN .....            | 41 |

|                       |     |
|-----------------------|-----|
| 8. BÖLÜM              |     |
| ACİL İŞLER.....       | 53  |
| 9. BÖLÜM              |     |
| AYRILIŞ.....          | 66  |
| 10. BÖLÜM             |     |
| BİR HIRSIZ.....       | 71  |
| 11. BÖLÜM             |     |
| LONDRA ARABA-ATI..... | 76  |
| 12. BÖLÜM             |     |
| ZOR GÜNLER.....       | 90  |
| 13. BÖLÜM             |     |
| SON EVİM.....         | 103 |

## 1. BÖLÜM

### İLK EVİM

İyi anımsayabildiğim ilk yer, içinde küçük duru bir göl bulunan güzel geniş bir otlak. Gölge yapan ağaçların üzerine eğildiği gölcüğün derin kısmında sazlar ve nilüferler yetiştirdi. Otlığın bir kenarındaki çitin üstünden sürülmüş bir tarlayı görürdük, öteki kenarındaki kapının üstünden de sahibimizin yol kenarındaki evini. Otlığın üst tarafında bir köknar fidanlığı vardı, aşağıda, dik bir yamacın hemen dibinde ise çağıl çağıl akan bir dere.

Küçükken ot yiyemez, annemin sütüyle beslenirdim. Gündüzleri annemin yanında koşar, geceleri ona sokulup yatardım. Sıcak havalarda, göl kıyısındaki ağaçların gölgesinde dururduk, soğuk günler için de fidanlığın yanında sıcacık güzel bir barınağımız vardı.

Ben ot yiyebilecek kadar büyür büyüzem, annem gündüz işe gidip akşam dönmeye başladı.



Otlakta benden başka altı genç tay vardı. Taylarla koşar, hoşça vakit geçirirdim. Hep birlikte tarlanın çevresinde var gücümüzle tur atar dururduk. Ara sıra oyunlarımızın epey sertleştiği de oluyordu, çünkü öbür taylar –dört nala koşmak dışında– sık sık ısırıp çifte de atıyordu.

Yine çiftelerin çokça uçuştığı bir gün annem kişneyip beni yanına çağırdı ve dedi ki:

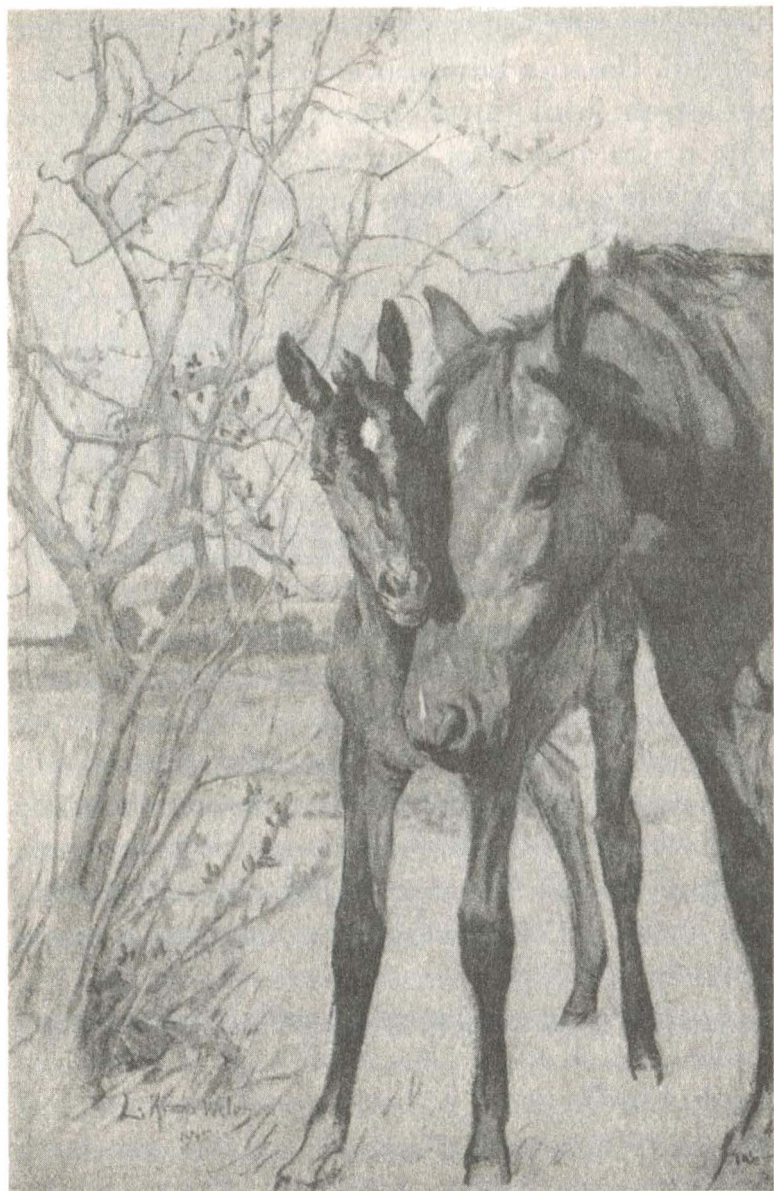
“Sözlerime iyi kulak vermeni istiyorum. Burada yaşayan tayların hepsi çok iyi ama onlar koşum atı tayı, tabii terbiye de almamışlar. Sen soylu ve iyi bir ailedensin; baban buralarda büyük ün sahibidir, deden de iki yıl Newmarket Yarışları Kupası’nı aldı, büyükannen tanıdığım en iyi huylu attı, benim

de hiç çifte attığımı veya ısırıldığımı görmemişsindir sanırım. Umarım büyüyünce iyi, yumuşak başlı bir at olursun, kötü huylar edinmezsin. İşini iyi niyetle yap, tırışta ayaklarını iyice yukarı kaldır ve oyun için bile olsa hiçbir zaman ısırma, çifte atma.”

Annemin öğütlerini hiç unutmadım. Yaşlı ve bilge bir at olduğunu, sahibimizin ona çok değer verdiğini biliyordum. Annemin adı Düşes’ti, ama sahibimiz onu çoğunlukla Gözde diye çağırırdı.

Sahibimiz dürüst, iyi yürekli bir adamdı. Bizi iyi koşullarda barındırır, iyi yemlerle ve tatlı sözlerle besler, küçük çocuklarıyla konuştuğu kadar tatlı tatlı konuşurdu. Hepimiz ona düşkündük ve annem onu çok severdi. Sahibimizi kapıda görünce neşeyle kişner, hemen yanına koşardı. O da annemi okşayıp sever ve “Gel bakalım emektar Gözde, senin küçük Arap nasıl?” derdi. Tüylerim donuk siyah renkliydi, onun için bana Arap derdi. Sonra bana nefis bir parça ekmek verir, bazen anneme de bir havuç getirirdi. Bütün atlar gelirdi yanına ama galiba o, en çok bizi severdi. Pazar kurulduğunda, onu küçük iki tekerlekli bir faytonla kasabaya hep annem götürürdü.

Ara sıra gelip otlağımızdaki çalılardan böğürtlen toplayan Dick adında bir çocuk vardı. Çiftlikte çalışırdı. İstedığı kadar böğürtlen yedikten sonra, bizi dörtnala koşturmak için taşlar, sopalar atar, buna da oyun derdi. Koşup uzaklaşabildiğimiz için ona



fazla aldırmazdık; ama arada taş gelir canımızı yakardı.

Bir gün yine bu oyunu oynuyordu; efendimizin bitişik tarlada olduğundan haberi yoktu. Ama sahibimiz orada durmuş, olup bitenleri izliyordu. Göz açıp kapayıncaya kadar çitin üzerinden atladı. Dick'i kolundan yakalayıp kulağını öyle bir çekti ki, çocuk acı ve şaşkınlıkla bas bas bağırdı. Sahibimizi görünce, biz de neler olduğunu anlamak için hemen tırısa kalkıp yaklaştık.

Sahibimiz, “Haylaz çocuk!” dedi. “Haylaz çocuk! Tayları kovalarsın ha. Bu ne ilk, ne ikinci, ama son olacak –haydi bakalım– al paranı evine git. Bir daha çiftliğimde görmek istemiyorum seni.” Dick'i bir daha hiç görmedik. Atlara bakan yaşlı Daniel de tıpkı efendimiz gibi yumuşaktı, durumumuz iyiydi yani.

## 2. BÖLÜM

### AV

**D**aha iki yaşına gelmeden hiç unutamadığım bir olay oldu. Baharın başlarıydı; gece biraz don yapmıştı, fidanlıkların ve çayırların üzerinde hâlâ hafif bir sis vardı. Öbür taylarla birlikte tarlanın alt tarafında otlarken, epey uzaklardan köpek havlamasına benzer sesler duyduk. Tayların en büyüğü ba-





şını kaldırdı, kulaklarını dikti ve “Tazılar bunlar!” deyip hızlı bir tırısla çalıların üzerinden ilerideki tarlaları görebileceğimiz tarlanın üst başına doğru seğırtti, peşinden de biz. Annemle sahibimizin eski bir binek atı da yakınımızdaydı. Onlar, sanki neler olup bittiğini biliyor gibiydi.

“Bir tavşan buldular,” dedi annem, “Bu tarafa doğru gelirlerse avı görürüz.”

Çok geçmeden köpekler hep birlikte, fırtına gibi yanımızdaki yeni yeşermiş buğday tarlasından aşağı doğru geldi. Daha önce hiç böyle bir ses duymamıştım. Ne havlamaydı bu, ne uluma ne de inleme; kendilerini paralayarak “Yeuv! yeuv, eeuv, eeuv! yeuv, eeuv, eeuv!” diye çığırıp duruyorlardı. Arkalarından at sırtında bir sürü adam geldi. Bazıları yeşil ceketliydi. Atlar dörttnala var güçleriyle koşuyordu. Yaşlı at burnundan bir horultu salıverip özlemle arkalarından baktı, biz genç taylar da onlarla beraber dörttnala koşmak istiyorduk ama hızla uzaklaşıp daha aşağıdaki tarlalara girdiler. Burada durdular sanki; havlamayı kesen köpekler, burunlarını yere yapıştırmış dört bir yana koşuşturuyordu.

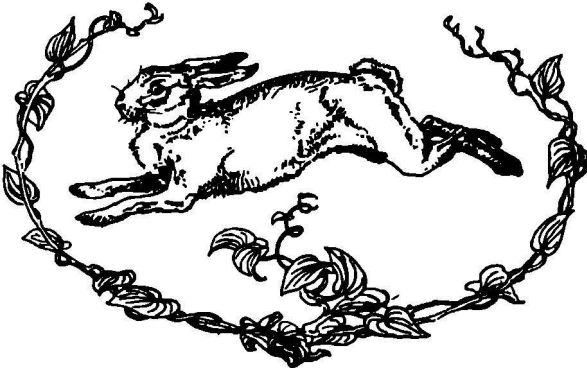
“Kokuyu kaybettiler,” dedi yaşlı at. “Belki kurtulur tavşan.”

“Hangi tavşan?” dedim.

“Ah! Hangi tavşan bilemeyeceğim; bizim fidanlıktaki tavşanlardan biri olabilir, köpeklerle insanlar için tavşan olsun yeter, hangisi olduğu fark

etmez.” Çok geçmeden köpekler yeniden “yeuv! yeuv, eeuv, eeuv” diye bağırmaya başladı. Hep birlikte son hızla geri geldiler, dosdoğru bizim otağa, dik yamacın ve çalılığın derenin üzerine doğru çıktığı yere yöneldiler.

“Şimdi tavşanı göreceğiz,” dedi annem ve tam o sırada korkudan çılgına dönmüş bir tavşan hızla geçip kendini fidanlığa doğru attı. Köpekler de peşinden. Yamaçtan fırladılar, sıçrayıp dereyi aştılar ve tarladan yıldırım gibi geldiler, arkalarından da avcılar. Altı ya da sekiz kişi köpeklerin hemen arkasından atlarını hiç duraksamadan dereden aşırttı. Tavşan çitten geçmeye çalıştı ama çit çok sıkı; keskin bir dönüş yapıp yola kaçmaya çalıştı ama çok geç kalmıştı. Köpekler vahşi bağırımlarla tavşanın üstüne atıldı; son bir tiz çığlık duyduk, bu da tavşanın sonu oldu. Avcılardan biri atını oraya sürdü ve köpekleri kırbacıyla uzaklaştırdı. Parçalanmış, kanlar içindeki tavşanı bacağından tutup



havaya kaldırdı, bütün beyefendiler çok memnun görünüyordu.

Bana gelince, o kadar afallamıştım ki, önce dere kenarında neler olduğunu fark etmedim. Fakat bakınca yürek paralayan bir görüntüyle karşılaştım. Güzelim iki at düşmüştü; biri derenin içinde debeleniyor, diğeri de otların üzerinde inliyordu. Her tarafı çamurlar içinde bir binici sudan çıkıyordu, diğeri ise oldukça hareketsiz yatmaktaydı.

“Boynu kırıldı,” dedi annem.

“Gününü gördü,” dedi taylardan biri.

Ben de öyle düşünüyordum ama annem aynı fikirde değildi.

“Yoo! Hayır,” dedi, “böyle konuşmamalısınız. Ama doğrusu, yaşlı bir at olduğum ve çok şey görüp işittiğim halde, ben bile insanların bu spordan niye bu kadar zevk aldığını hiç anlayamadım. Çoğu zaman yaralanıyorlar, iyi atları ziyan ediyorlar, tarlaların altını üstüne getiriyorlar; bütün bunları da, bir tavşan veya tilki ya da geyik için yapıyorlar; oysa istedikleri tavşan, tilki ve geyikse bunları bulmanın çok daha rahat yolları var.”

Annem bunları söylerken orada durup izlemeye devam ettik. Genç adamın başına bir sürü binici toplanmıştı ama gidip onu ilk kaldıran, olanları seyretmekte olan sahibim oldu. Delikanlının başı arkaya düştü, kolları aşağı sarktı, herkes çok ciddi görünüyordu. Hiç gürültü kalmamıştı; köpekler bile susmuştu, sanki bir terslik olduğunu anlamış gibiydiler. Delikanlıyı sahibimizin evine taşıdılar. Sonradan onun

köydeki malikânenin sahibi Bay Gordon'un tek oğlu George Gordon olduğunu öğrendim; ailesinin övünç kaynağı, uzun boylu yakışıklı genç bir adamdı.

Dört bir yana atlılar çıkmaya başladı; doktora, veteriner ve tabii oğlunun başına gelenleri haber vermek üzere Bay Gordon'un malikânesine. Veteriner Bond gelip otların üzerinde inleyerek yatan yağız ata baktı, elleriyle her tarafını yokladı sonra başını salladı; atın bir bacağı kırılmıştı. Sonra biri sahibimizin evine koştu ve bir tüfekte döndü. Hemen ardından büyük bir patlama ve tüyler ürpertici bir çığlık duyuldu ve her yer sessizliğe büründü. Yağız at artık kımıldamıyordu.\*

Annem çok üzgün görünüyordu; o atı yıllardır tanıdığını, adının "Rob Roy" olduğunu; hiçbir kötü huyu olmayan, dürüst, gözü pek bir at olduğunu söyledi. O günden sonra annem tarlanın o tarafına bir daha hiç gitmedi.

Aradan birkaç gün geçmeden, kilise çanının uzun uzun çaldığını duyduk; otağımızın kapısının üzerinden yağız atların çektiği, siyah kumaşla kaplanmış, siyah, uzun garip bir araba gördük; onu bir başkası izledi ve bir başkası ve bir başkası, hepsi de siyah-tı; bu arada da kilise çanı sürekli çaldı, çaldı. Genç Gordon'un cenaze töreni yapılıyordu. Bir daha hiç ata binmeyecekti. Rob Roy'u ne yaptılar, hiç öğrenemedim; fakat bunların hepsi küçük bir tavşan içindi.

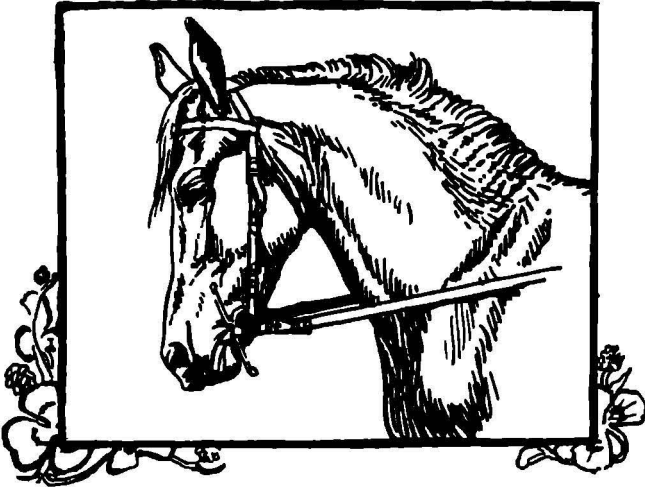
---

\* O yıllarda pek çok hastalık ve yaralanma tedavi edilemiyordu. Daha fazla acı çekmemeleri için hayvanların yaşamlarına son verilirdi.

### 3. BÖLÜM

## TERBİYE EDİLİŞİM

**A**rtık güzelleşmeye başlamıştım; kıllarım güzelleşip yumuşamış, parlak siyah bir renk almıştı. Bir ayağım beyazdı, alnımda da şirin bir beyaz yıldız vardı. Çok yakışıklı buluyorlardı beni, sahibim de dört yaşıma gelene kadar satmak istemiyordu. De-



likanlıların yetişkinler gibi çalışmaması, tayların da iyice büyüyene kadar atlar gibi çalışmaması gerektiğini söylüyordu.

Dört yaşını bitirdiğimde Bay Gordon beni görmeye geldi. Gözlerimi, ağzımı ve bacaklarımı inceledi, hepsini baştan aşağı yokladı; sonra önünde yürümem, tırısı kalkmam ve dörtmala koşmam gerekti. Beni beğenmiş görünüyordu, “Terbiye edilince çok iyi olacak,” dedi. Sahibim beni kendisinin terbiye edeceğini söyledi çünkü korkmamı ya da incinmemi istemiyordu ve hiç zaman kaybetmedi; ertesi gün işe başladı.

Terbiye etmek ne demek, herkes bilmeyebilir; onun için anlatacağım. Bu, bir ata eyer, başlık, gem ve dizgin takmayı ve sırtında bir adam, kadın veya çocuk taşımayı, tam binicisinin istediği gibi gitmeyi ve sakin olmayı öğretmek demektir. Bunun dışında, atın hamut, kuskun, eyer kayışı takmayı ve bunlar takılırken hiç kıpırdamadan durmayı öğrenmesi gerekir. Sonra arkasına çekmeden yürümesine veya tırısı kalkmasına olanak kalmayan bir araba veya iki tekerlekli gezinti arabası bağlanmasına alışmalıdır ve sürücüsü, hızlı ya da yavaş, nasıl istiyorsa öyle gitmesi gerekir. Bir şey görünce asla irkilip sıçramamak, diğer atlarla konuşmamak, ısırmmamak, çifte atmamak, kendi kafasına göre hiçbir şey yapmamak, çok yorgun ve aç olsa da hep efendisinin istediğini yapmak zorundadır. Fakat en kötüsü de,

koşumları bir kez takıldıktan sonra artık ne neşeyle sıçraması ne de yorulup yere uzanması mümkündür. Yani gördüğünüz gibi, terbiye edilmek çok önemli bir olaydır.

Tabii yulara ve başlığa, birinin beni tutup açık alanda ve yolda sakın sakın yürütmesine çoktan alışmıştım. Fakat artık dizgin ve gem takacaktım. Sahibim bana her zamanki gibi biraz yulaf verdi ve epey dil döktükten sonra gem demirini ağzıma soktu ve dizgini taktı; fakat bu çok berbat bir şeydi! Ağzına hiç gem demiri koyulmamış biri, bunun ne kötü bir duygu olduğunu anlayamaz; parmak kalınlığında soğuk sert bir çelik çubuk ağzınıza, dişlerinizin arasına ve dilinizin üstüne itiliyor, uçları ağzınızın köşelerinden dışarı çıkıyor ve başınızın üstünden, boğazınızın altından, burnunuzun etrafından ve çenenizin altından geçen kayışlarla oraya sıkıca oturtuluyor. Öyle bir oturtuluyor ki, bu sert berbat şeyden kurtulmanızın hiç yolu yok; berbat bir şey bu! Evet berbat! En azından ben böyle düşünüyordum, fakat annemin ve bütün yetişkin atların dışarıya giderken bunu hep taktığını da biliyordum. Onun için nefis yulafların ve sahibimin okşamalarının, tatlı sözlerinin ve yumuşaklığının yüzü suyu hürmetine dizginimle gemimi takmaya başladım.

Sonra sıra eyere geldi ama öbürleriyle karşılaştırıldığında bu, o kadar kötü değildi. Yaşlı Daniel

başımı tutarken sahibim usulca eyeri sırtıma koydu. Sonra sürekli beni okşayıp konuşarak, eyerin kolanlarını karnımın altından geçirip bağladı. Sonra biraz yulaf yedirdi, dizginimden tutup biraz yürüttü. Bunu her gün tekrarlardı, sonunda ben yulafı ve eyeri dört gözle bekler oldum. Bir süre sonra, bir sabah sahibim sırtıma binip, beni otlakta, yumuşak otların üzerinde dolaştırdı. Bu kuşkusuz çok tuhaf bir şeydi, fakat sahibimi taşımaktan gurur duyduğumu da söylemem gerek. Sahibim her gün azar azar binmeye devam edince, kısa zamanda buna da alıştım.

Bir sonraki tatsız iş, nalların takılmasıydı; başlangıçta bu da çok güçlü. Canım acımasın ve korkmayayım diye sahibim benimle nalbantın işliğine geldi. Nalbant ayaklarımı birer birer alıp toynaklarımı biraz kesti. Canım acımadı, onun için hepsi tamamlanana kadar üç bacağımın üzerinde kıpırdamadan durdum. Sonra ayağımın şeklinde bir demir parçası aldı, ayağıma koyup tak tak vurdu ve nalı toynağımın içine giren çivilerle sağlamca çaktı. Ayağım kaskatı oldu, ağırlaştı ama zamanla alıştım.

Bu noktaya kadar geldikten sonra, sahibim beni koşuma alıştırmaya geçti. Takılacak başka şeyler de vardı. Önce tam boynuma ağır, sert bir hamut ve üzerinde gözlerimin yan tarafına gelen at gözlüğü denilen parçaları olan bir dizgin; gerçekten de

tam siperlikti bunlar, artık iki yanıma da göremiyor, yalnızca tam önümü görebiliyordum. Sonra sıra küçük bir eyere geldi, bu eyerin tam kuyruğumun altından geçen, kaskatı, çok rahatsız edici bir kayışı vardı, buna kuskun deniyordu. Kuskundan nefret ettim – uzun kuyruğumun katlanıp o kayıştan geçirilmesi neredeyse gem kadar kötü bir şeydi. Hiç böyle çifteler savurmak gelmemişti içimden ama sahibim öyle iyiydi ki onu çifteleyemezdim. Böylece zamanla her şeye alıştım ve işimi annem kadar iyi yapabilir hale geldim.

Eğitimimin hep çok büyük bir avantaj saydığım bir kısmından söz etmeyi unutmamam gerek. Sahibim beni iki haftalığına, bir çiftçi komşusunun yanına gönderdi. Çiftçinin otlığının bir kenarından demir yolu geçiyordu. Otlakta koyunlar ve inekler vardı, beni de onların arasına koydular.

Geçen ilk treni hiç unutmayacağım. Otlığı demir yolundan ayıran çitin yanında sakın sakın otlarken, uzaktan garip bir ses duydum ve daha nereden geldiğini anlayamadan –büyük bir hız ve tangirtıyla ve duman çıkararak– uzun siyah bir sıra bir şey yanımdan uçar gibi geçti, ben nefes almaya fırsat bulamadan da gitti. Gerisin geri döndüğüm gibi, otlığın öbür ucuna kadar olanca hızımla koştum. Orada şaşkınlık ve korku içinde burnumdan soluyup horulduyarak durdum. Gün boyunca, kimisi daha yavaş giden pek çok tren geçti. Trenler yakın-



daki bir istasyona yanaşıyor, bazen de durmadan önce feci bir tiz çığlık atıp gıcırdayıyorlardı. Bütün bunlar benim için çok korkunçtu, ama inekler sakin sakin otlamaya devam etti ve o ürkütücü siyah nesne oflaya puflaya gelip gıcırdayarak geçerken başlarını bile kaldırmadılar.

İlk birkaç gün rahat rahat otlanamadım, fakat bu korkunç yaratığın tarlaya girmediğini ve bana bir zararı dokunmadığını anlayınca aldırmamaya başladım. Kısa bir süre sonra trenin geçmesi beni de inekler ve koyunlar kadar az ilgilendirir oldu.

O günden bu yana lokomotif görünce veya sesi ni duyunca çok korkan ve huysuzlanan çok at gördüm, ama ben, sevgili sahibimin gösterdiği özen sayesinde tren istasyonlarında ahırında olduğum kadar rahatım.

İşte genç bir atı iyi terbiye etmek isteyen olursa, bu işi yapmanın yolu budur.

Annem dengeli ve ölçülü olduğu ve bana daha iyi gitmeyi yabancı bir attan daha iyi öğretebileceği için sahibim beni arabaya daha çok annemle birlikte koştı. Annem, ne kadar iyi davranırsam o kadar iyi muamele göreceğimi anlattı. Yapılacak en akıllıca iş, her zaman bütün gayretimle sahibimi memnun etmeye çalışmaktır. “Fakat” dedi, “çeşit çeşit insan var; her atın hizmet etmekten gurur duyacağı, sahibimiz gibi iyi, düşünceli insanlar var; fakat at ya da köpek sahibi olmalarına asla izin ve-

rilmemesi gereken kötü, zalim insanlar da var. Bir de kibirli, cahil ve umursamaz, düşünme zahmetine hiç girmeyen bir sürü kafasız insan var. Bunların düşüncesizlikleri nedeniyle harcadıkları at sayısı herkesten fazladır. Bile isteye olmasa da sonuçta yaptıkları budur. Umarım sen iyi ellere düşersin; ama bir at kendisini kimin alacağını ya da süreceğini asla bilemez. Bizim bütün işimiz şansa bağlı, ama yine de ben derim ki her ne yapıyorsan bütün gayretinle yap, iyi bir ismin olsun.”

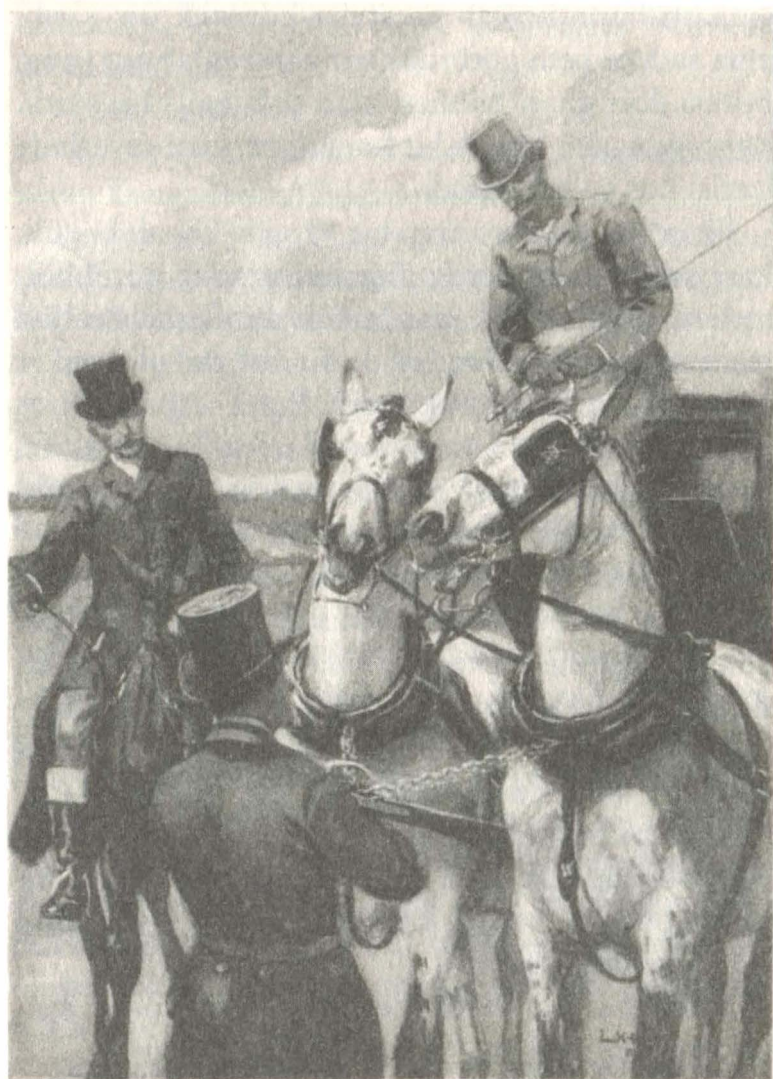


## 4. BÖLÜM

### BIRTWICK KORULUĞU

**A**rtık ahırda her gün kıllarım ekin kargasının kanatları gibi parlayana kadar fırçalanıyordu. Bay Gordon'un bir adamı gelip beni malikâneye götürdüğünde mayıs başıydı. Sahibim, "Hoşça kal Arapçık," dedi, "İyi bir at ol ve hep elinden gelenin en iyisini yap." Ben konuşup hoşça kal diyemiyordum; burnumu avcuna koydum; beni sevgiyle okşadı ve ilk evimden ayrıldım. Bay Gordon'un yanında yıllarca yaşadığıma göre, burasını biraz anlatsam iyi olacak.

Bay Gordon'un Koruluğu, Birtwick köyünün kenarındaydı. Koruluğa büyük demir bir kapıdan giriliyordu. Kapının yanı başında ilk kulübe duruyordu. Sonra büyük, asırlık ağaç kümelerinin arasında düzgün bir yolda ilerleniyordu; sonra bir başka kulübe ile eve ve bahçelere açılan bir başka kapı. Bunların ilerisinde ahırın önündeki küçük



otlak, eski meyve bahçesi ve ahırlar vardı. Çok sayıda atı barındıracak ve araba koyacak yer vardı, ama sadece beni götürdükleri ahır anlatsam yeter. Burası dört güzel bölmesi olan çok geniş bir yerdi. Bahçeye açılan büyük bir kanatlı pencere sayesinde içerisi hoş ve havadardı.

İlk bölme arkası ahşap bir kapıyla kapalı büyük, kare şeklinde bir yerdi; diğerleri sıradan güzel bölmelerdi ama onun kadar büyük değillerdi. Bu bölmede saman koyulan alçak bir raf, taneli yemler için de alçak bir yemlik vardı. Buna serbest bölme deniyordu çünkü buraya koyulan at bağlanmıyor, istediğini yapabilecek şekilde serbest bırakılıyordu. Serbest bölmede olmak harika bir şeydir.

Seyis beni bu güzel bölmeye koydu. Hiç bu kadar güzel bir bölmem olmamıştı, kenarları da çok yüksek değildi. Çevremde olanları üst kısımdaki demir parmaklıkların arasından görebiliyordum.

Seyis bana çok güzel bir yulaf yemi verdi, okşadı, tatlı tatlı konuştu sonra gitti.

Yemimi yedikten sonra çevreme bakındım. Bitişik bölmede çok şirin bir başı, çalımlı, küçük bir burnu olan, gür yeleli, kalın kuyruklu, küçük, şişko bir gri midilli vardı.

Bölmemin üstündeki demir parmaklıklara başımı dayayıp sordum: “Nasılsınız? Adınız ne?”

Yularının yettiği kadar dönüp, “Adım Şenbacak,” dedi. “Çok yakışıklıyım. Küçük hanımlar

bana biner, bazen de hanımımızı küçük arabayla dolaşmaya çıkartırım. Artık yanımdaki bölmede mi kalacaksın?”

“Evet,” dedim.

“İyi öyleyse,” dedi. “Umarım iyi huylusundur, ısırın komşulardan hoşlanmam.”

Seyisin adı John Manly idi. Bir eşi ve küçük bir çocuğu vardı ve ahırların çok yakınındaki arabacı kulübesinde oturuyorlardı.

Ertesi sabah John beni bahçeye çıkardı ve bir güzel tımar etti. Tam kıllarım yumuşacık ve pırıl pırıl bölmeme giderken, Bay Gordon beni görmeye geldi. Memnun olmuşa benziyordu. “John” dedi, “yeni atı bu sabah deneyecektim ama başka işlerim var. Kahvaltıdan sonra sen çıkarıp bir tur at bari. Park ve Highwood üzerinden gidip, su değirmeni ve ırmak yolundan dön. Yürüyüşü nasıl bir anlayalım.”

“Peki efendim,” dedi John. Kahvaltıdan sonra gelip başlık, gem ve dizginimi taktı. Kafama rahatça otursun diye kayışların ayarıyla çok uğraştı. Sonra eyeri getirdi. Eyer sırtım için biraz dardı, bunu hemen fark etti ve gidip bir başkasını getirdi. Bu eyer çok iyi oturdu. Beni önce yavaş yavaş yürüttü, sonra tırısa kaldırdı, sonra eşkin gittik. Parka gelince de kırıbacıyla hafifçe dokundu, dörtmala harika bir koşu yaptık.

Dönüşte koruluktan geçerken orada yürüyüş yapan Bay ve Bayan Gordon ile karşılaştık. Bizi görünce durdular, John aşağı atladı.

“Eee John, nasılmış?”

“Birinci sınıf efendim,” diye yanıtladı John. “Bir ceylan kadar tez, çok da iyi huylu, dizgini hafifçe dokundurmak onu yönlendirmeye yetiyor. Yeşil alanın sonunda her yanından sepetler, halılar sarkan arabalardan birine rastladık. Biliyorsunuz efendim, çoğu at o arabaların yanından sakın sakın geçmez. Arabaya iyice bir baktı o kadar, sonra da çok sakın ve rahat bir şekilde yoluna devam etti. Highwood yakınında tavşan avlıyorlardı, yakınıımızda bir tüfek patladı; biraz yavaşlayıp baktı fakat sağa sola bir adım bile sapmadı. Dizgini sağlam tuttum, acele ettirmedim o kadar. Bana kalırsa küçükken onu korkutan da olmamış, kötü davranan da.”

“Çok iyi,” dedi Bay Gordon. “Yarın kendim bir deneyeyim şunu.”

Ertesi gün beni hazırlayıp sahibime getirdiler. Bay Gordon’un çok iyi bir binici ve atını düşünen biri olduğunu gördüm. Eve döndüğümüzde hanımefendi malikânenin kapısındaıdı.

“Eee hayatım,” dedi, “beğendin mi?”

Bay Gordon, “Tam John’un dediğı gibi” diye yanıtladı. “Hiç bu kadar hoş bir hayvana binmemiştim. Adını ne koysak?”

“Abanoz demek ister misin?” dedi, “Abanoz gibi siyah.”

“Yok, Abanoz olmaz.”

“Amcanın eski atı gibi Karakuş olsun mu?”

“Hayır, bu, Karakuş’tan çok daha yakışıklı.”

“Evet” dedi, “gerçekten çok güzel, inci gibi, öyle tatlı iyi huylu bir yüzü ve akıllı akıllı bakan güzel gözleri var ki – Siyah İnci demeye ne dersin?”

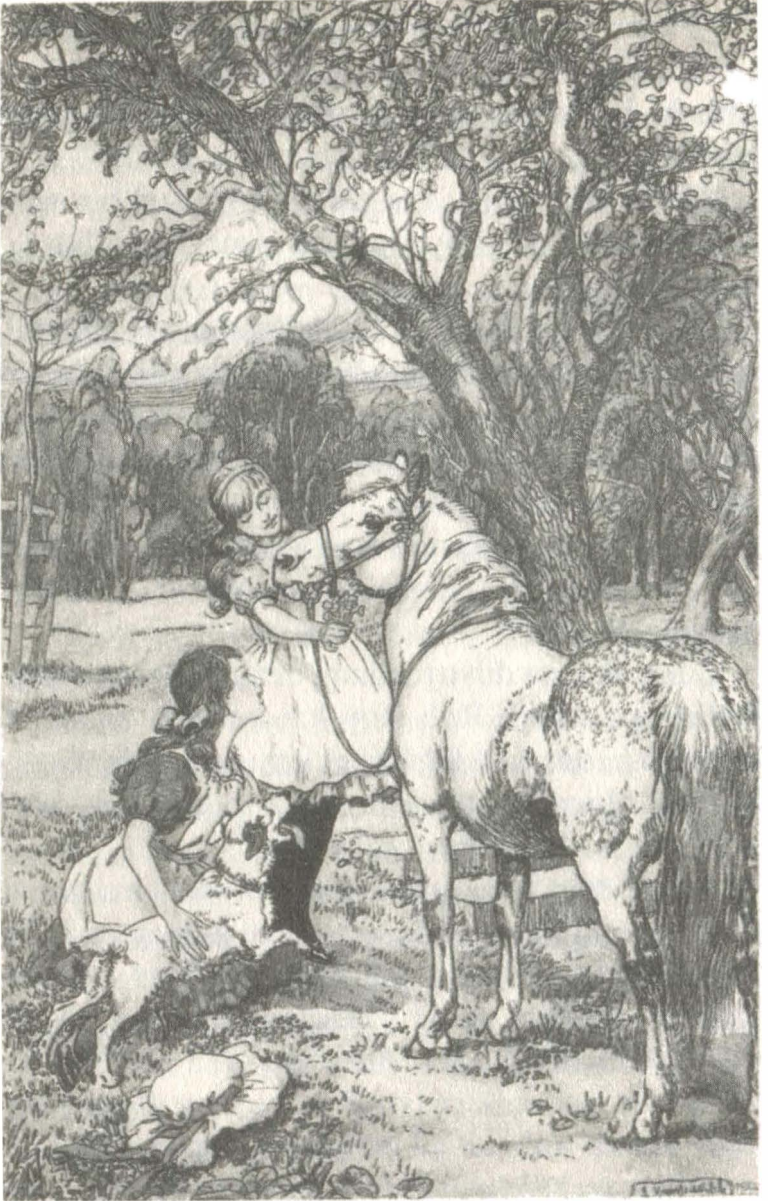
“Siyah İnci – tabii işte oldu. Çok güzel bir isim. Senin de hoşuna gittiyse adı bu olsun,” ve adım Siyah İnci oldu.

John ahıra girince bey ile hanımın bana anlamlı, güzel bir ad bulduklarını söyledi. Gülüştüler, James dedi ki: “Geçmişi hatırlatacak olmasaydı adını Rob Roy koyardım, birbirine bu kadar benzeyen iki at daha görmemiştim.”

“Bunda şaşılacak ne var,” dedi John, “ikisinin de annesi çiftçi Grey’in yaşlı Düşes’i, bilmiyor muydun?”

Bunu ilk defa duyuyordum, demek o av sırasında öldürülen zavallı Rob Roy kardeşimdi! Annemin neden o kadar üzüldüğünü anlamıştım. Atlarda akrabalık olmuyor anlaşılan; en azından satıldıktan sonra birbirleriyle görüşmüyorlar.

John benimle çok gurur duyuyordu – yelemi ve kuyruğumu tarar, benimle bol bol konuşurdu. Tabii söylediklerinin hepsini anlamıyordum, fakat ne demek istediğini ve ne yapmamı istediğini çıkartmayı giderek daha iyi öğrendim. Ona çok bağlandım; öyle yumuşak ve iyiydi ki, bir atın duygularını tam olarak anlıyor gibiydi; beni temizlerken, nerem hassas, nerem gıdıklanır biliyordu; başımı fır-



çalarken gözlerimi kendi gözleriymiş gibi sakınır, huysuzlandıracak hiçbir şey yapmazdı.

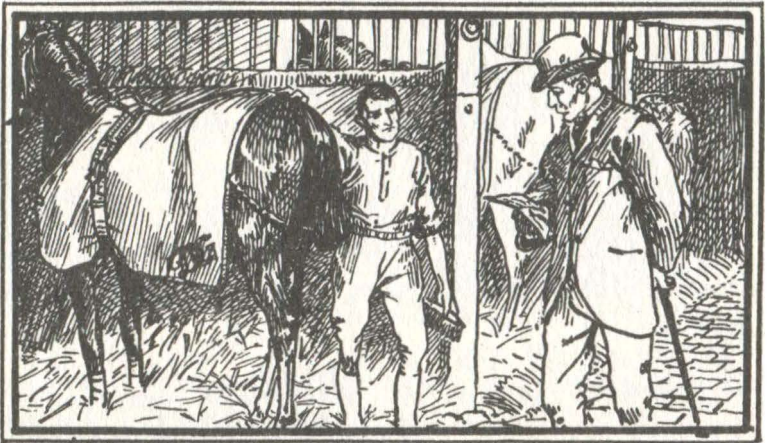
Seyis yamağı James Howard da tıpkı John gibi yumuşak ve tatlıydı; rahatıma diyecek yoktu.

Şenbacak'a gelince, onunla kısa zamanda çok iyi arkadaş olduk. Öyle neşeli, canlı, iyi huylu bir küçük yaratıktı ki, herkesin göz bebeğiydi, özellikle de Bayan Jessie ile Flora'nın. Küçük hanımlar Şenbacak'a binip meyve bahçesinde dolaşır, küçük köpekleri Frisky'yi de alıp hep birlikte güzel güzel oynarlardı.

## 5. BÖLÜM

### TALİHSİZ HAYVANLAR

**B**irtwick'te yaşadıkça, evimle daha fazla gurur duyuyor, mutlu oluyordum. Tanıyan herkes sahibimize ve hanımımıza saygı duyar, onları severdi. Onlar da herkese ve her şeye iyi davranır, sevgi gösterirlerdi – sadece erkeklere ve kadınlara değil, atlara ve



eşeklere, köpeklere ve kedilere, sığırlara ve kuşlara da. Eziyet gören veya kötü davranılan hiçbir canlıdan dostluklarını esirgemezlerdi; yanlarında çalışanlar da aynı davranış biçimini benimsemişlerdi. Köy çocuklarından herhangi bir yaratığa eziyet ettiği duyulanlar, çok geçmeden malikâneneden bir zılgıt yerlerdi.

Bay Gordon ve çiftçi Grey, anlattıklarına göre, yirmi yılı aşkın bir süredir araba atlarına takılan sabit mengene kayışının yasaklanması için çalışıyorlardı ve bizim buralarda bunlara çok seyrek rastlıyorduk. Fakat bazen hanımımız, başı kayış gücüyle yukarıda tutulan ağır yüklü bir atla karşılaştığında, faytonu durdurup iner; o tatlı ve ciddi sesiyle sürücü ile birlikte akıl yürütür, yaptığığın ne kadar saçma ve zalimce bir şey olduğunu ona göstermeye çalışırdı.

Hanımımıza karşı koyabilecek biri olduğunu sanmıyorum. Keşke tüm hanımlar onun gibi olsaydı. Sahibimiz de sabit mengene kayışı kullananları zaman zaman sert bir dille kınardı. Hatırlıyorum, bir sabah birlikte eve doğru gidiyorduk. İki tekerlekli hafif bir midilli arabasını bize doğru süren güçlü kuvvetli bir adam gördü. Arabayı çeken ince bacaklı güzel, küçük doru midillinin soylu, duyarlı bir kafası ve yüzü vardı. Tam malikânenin kapısına geldiklerinde, küçük şey kapıya doğru yöneldi. Adam tek bir söz söylemeden, tek bir uyarı yapma-

dan zavallicığın başını ansızın öyle bir şiddetle çevirdi ki, neredeyse midilliye kıçüstü yere devirecekti. Tam midilli kendisini toparlayıp yeniden yoluna devam ederken, büyük bir öfkeyle kırbaçlamaya başladı. Midilli ileriye doğru atıldı; fakat adamın güçlü ve ağır eli, şirin yaratığı öyle bir güçle geri çekti ki neredeyse çenesi kırılacaktı. Bu arada da kırbaç hayvanın sırtını kesmeye devam ediyordu. Benim için tüyler ürpertici bir görüntüydü, çünkü bunun o narin küçük ağza nasıl dehşetli bir acı verdiğini biliyordum. Sahibim “Haydi bakalım” dedi, bir saniyede onlara yetiştik.

Sahibim sert bir sesle, “Sawyer” diye seslendi, “etten kemikten değil mi o midilli?”

“Et ve kemik ve huy” dedi Sawyer. “Çok başına buyruk, bu da benim işime gelmiyor.” Büyük bir hırsıyla konuşuyordu; iş için sık sık malikâneye gelen bir inşaatçıydı Sawyer.

Sahibim sert bir sesle, “Peki böyle davranmakla senin isteklerine değer vermesini mi sağlayacaksın?” dedi.

“Ne işi vardı da o tarafa saptı; yol dümdüz gidiyordu!” dedi adam kabaca.

Sahibim dedi ki: “O midilliyle çiftliğime çok geldin. Bu, sadece hayvanın belleğinin gücünü ve zekâsını gösterir. Yine oraya gitmediğini nereden bilecekti? Ama bunların konuyla pek ilgisi yok. Bay



Sawyer, küçük bir midilliye bu kadar aşağılıkça, bu kadar zalimce davranıldığına tanık olma acısını ilk kez yaşadığımı söylemek zorundayım. Ve boyun eğdiğiniz bu öfkenin sizin kişiliğinize verdiği zarar, atınıza verdiğiniz zarara eşit, hatta ondan kat kat fazla. Unutmayın ki gün gelecek hepimiz yaptıklarımızın hesabını vereceğiz, insanlara ve hayvanlara yaptıklarımızın.”

Sahibim sırtımda, ağır ağır eve doğru gittik; sesinden bu olayın onu nasıl üzdüğünü anlayabiliyordum. Kendi seviyesindeki beyefendilere karşı da, altındakilere olduğu kadar açık sözlüydü. Dışarı çıktığımız bir başka gün sahibimizin Teğmen Langley adında bir arkadaşıyla karşılaştık. Muhteşem bir çift kır atı, atları eğitmek için kullanılan bir tür arabaya koşmuş sürüyordu. Biraz konuştular. Sonra Teğmen dedi ki:

“Arabama koştüğüm bu yeni çifti nasıl buldunuz Bay Douglas? Biliyorsunuz, buralarda atlar konusunda bilirkişi sizsiniz, fikrinizi almak isterim.”

Sahibim atlara iyice bakmak için beni birkaç adım geriletti. “Sıra dışı güzellikte bir çift” dedi, “ve göründükleri kadar iyiyseler, eminim daha iyisini aramanıza gerek yok. Ama bakıyorum da atlarınızı üzmeye ve güçlerini azaltmaya yarayan şu sevgili alışkanlığınız yine iş başında.”

“Ne demek istediniz?” dedi diğeri. “Sabit menegene kayışı mı? Ah, ah! Biliyorum siz bu konuyu

iş edindiniz. Pekâlâ işin aslı şu, atlarımın başlarını dik görmeyi seviyorum.”

“Ben de öyle” dedi sahibim, “tıpkı herkes gibi. Ama başlarının zorla dikeltildiğini görmekten hoşlanmıyorum; işin bütün güzelliğini kaçırıyor. Bakın siz askersiniz Langley, alayınız geçit resminde iyi görünsün istersiniz kuşkusuz. ‘Başları yukarda’ falan filan. Fakat eğer bütün adamlarınızın kafaları birer arkalığa bağlanmış olsaydı, gösterinizin saygı uyandıracak bir tarafı kalmazdı, değil mi! Arkalık, geçit resminde, adamlarınızı üzme ve yormak dışında fazla bir zarar vermeyebilir, ama ya düşmana karşı süngülü hücumla kalktıklarında, bedenlerindeki her bir kası özgürce kullanmak ve bütün güçleriyle ileriye atılmak istediklerinde ne olur? Pek zafer kazanmak şansları olacağını sanmam, atlar için de aynı şey. Onları sinirlendiriyor, rahatsız ediyorsunuz, güçlerini azaltıyorsunuz, bütün gövdeleriyle yüklenmelerini engelliyorsunuz, o zaman da eklemlerine ve kaslarına aşırı ölçüde yüklenmek zorunda kalıyorlar ve tabii daha çabuk yıpranıyorlar. İnanın bana, atlar başları serbest olmak üzere yaratılmıştır, insanlarınki kadar serbest. Eğer modayı boşlayıp, biraz daha sağduyuya uygun davranabilsek, göreceğiz, çok şey kolaylaşacak. Hem siz de benim kadar bilirsiniz, at yanlış bir adım atarsa, başı ve boynu arkaya bağlıyken kendini toparlama şansı çok daha azdır.” Sahibim gülerek, “Evet,

bakalım” dedi, “şu iş edindiğim konuyu onayınıza sunmuş bulunuyorum, siz de bana katılmaya karar vermez miydiniz Teğmen? Bu konuda çok etkili bir örnek olabilirdiniz.”

“Kuramsal açıdan haklısınız biliyorum” dedi arkadaşı, “ve askerler hakkında söyledikleriniz tokat gibi, ama – pekâlâ – bunu düşüneceğim.” Ve böyle ayrıldılar.

## 6. BÖLÜM

### FIRTINALI BİR GÜN

**S**onbaharın sonuna doğru bir gün sahibimin iş için uzun bir yola gitmesi gerekti. Beni çift oturaklı, tek atlı ufak arabaya koştular. John da sahibimin yanına bindi. Bu arabayı hep severdim, öyle hafifti ve yüksek tekerlekleri öyle hoş dönerdi ki... Epey yağmur yağmış, sonra sert bir rüzgâr çıkmıştı, estikçe kuru yaprakları sağanaklar halinde yola savuruyordu. Güle oynaya alçak ahşap köprüye ve girişteki



gişeye kadar geldik. Nehrin kıyısı oldukça yüksekti ve köprü karşı kıyıya yükselmeden, dümdüz geçiyordu. Nehir kabarcınca orta kısımda, su neredeyse köprünün ahşap döşemesine kadar yükseldi ama kenarlarda dayanıklı, sağlam korkuluklar olduğu için kimse buna aldırmış etmiyordu.

Köprü girişindeki adam suların hızla yükseldiğini, gecenin kötü geçeceğinden endişelendiğini söyledi. Pek çok otağı su basmıştı, yolun alçak bir bölümünde su, dizlerimin yarısına kadar çıktı. Zemin iyiydi, sahibim de arabayı yavaş sürüyordu onun için sorun olmadı.

Kasabaya gelince tabii epey bekledim. Sahibimin işi uzun sürdü, akşamüstü oldukça geç saatlere kadar eve dönmek üzere yola çıkamadık. Rüzgâr daha da şiddetlenmişti. Sahibimin John'a, daha önce hiç böyle bir fırtınada yolculuk etmemiştim dediğini duydum. Koca koca dalların incecik çırpı-lar gibi sallandığı, korkunç bir şekilde uğuldayan bir ormanın kenarı boyunca ilerlerken, *ben de etmemiştim* diye düşündüm.

“Şu ormandan bir uzaklaşabilsek,” dedi sahibim.

“Evet efendim,” dedi John, “şu dallardan birisi üzerimize yıkılırsa çok büyük terslik olur.”

Daha sözler ağzından yeni çıkmıştı ki, bir gacırtı, bir çatırtı ve kırılma sesi duyuldu ve kökünden sökülen bir meşe ağacı diğer ağaçları ezip parçalayarak



tam önümüze yolun ortasına devrildi. Korkmadığımı iddia etmeyeceğim, çünkü korktum. Hiç kımıldamadan durdum, sanırım titriyordum. Tabii yüz geri edip, kaçmadım da. Öyle yetiştirilmemiştim. John arabadan atladı, bir saniye içinde başımdaydı.

“Kılıpayı kurtulduk” dedi sahibim. “Şimdi ne yapacağız?”

“Efendim, o ağacın üzerinden geçemeyiz, çevresinden de dolanamayız. Dört yol ağzına dönmekten başka çaremiz yok. Demek oluyor ki, dönüp ahşap köprüye varana kadar önümüzde on kilometre yol var. Gecikeceğiz ama at dinlenmiş durumda.”

Böylece döndük ve kavşaktan dolaştık. Fakat köprüye vardığımızda karanlık basmıştı, bir tek köprünün ortasının suyun altında olduğunu görebiliyorduk. Ama sular kabardığında bu ara sıra olduğu için sahibim durmadı. İyi bir tempoda gidiyorduk fakat ayaklarım köprüye değdiği anda, bir terslik olduğunu anladım. İlerlemeye cesaret edemedim ve zınk diye durdum. “Yürü İnci,” dedi sahibim ve kamçıyla bana hafifçe dokundu. Fakat kımıldayamazdım. Sertçe vurdu, sıçradım fakat ilerleyemedim.

“Bir terslik var efendim,” dedi John ve arabadan fırlayıp başıma geldi, her tarafa baktı. Beni tutup ilerletmeye çalıştı. “Haydi İnci, sorun ne?” Tabii ona söylemem olanaksızdı, fakat köprünün güvenli olmadığını çok iyi biliyordum.

Tam o sırada karşı taraftaki gişede duran adam kulübeden dışarı fırladı, bir meşale almış çılgınca sallıyordu.

“Hey, hey, hey, hooo, durun!” diye seslendi.

“Ne oluyor?” diye bağırdı sahibim.

“Köprünün ortası çöktü, sular bir kısmını götürdü. İlerlerseniz suya yuvarlanırsınız.”

“Çok şükür!” dedi sahibim. John, “Sağ olasın İnci” dedi ve dizgini alıp beni yavaşça sağa, nehrin kenarından giden yola döndürdü. Güneş bataklı bir süre olmuştu, ağacı yerinden söken o şiddetli fırtınadan sonra rüzgâr biraz dinmiş gibiydi. Hava karardıkça karardı, duruldukça duruldu. Sakin sakin tırıs gidiyordum, tekerlekler yumuşak zeminde fazla ses çıkartmıyordu. Epey bir süre ne sahibim konuştu ne de John. Sonra sahibim ciddi bir sesle konuşmaya başladı. Konuşulanların çoğunu seçmiyordum ama sahibimin istediği gibi yola devam etmiş olsam, muhtemelen köprünün çökeceğini ve at, araba, efendi ve seyis hep birlikte nehre yuvarlanacağımızı, akıntı çok kuvvetli olduğu ve yardıma koşacak kimse olmadığı için de çok büyük bir ihtimalle hepimizin boğulacağını düşündüklerini anladım. Sahibim, insanların düşünme yeteneği olduğunu, insanların bunu kullanarak her şeyi kendi kendilerine anlayıp öğrenebildiğini söyledi. Fakat hayvanların bilgisi vardı, düşünmeye bağlı olmayan bu kendi içinde çok daha eksiksiz ve kusursuz bir

bilgi; hayvanlar da insanların hayatını çoğunlukla bunu kullanarak kurtarırlardı. John'un köpekler, atlar ve yaptıkları harika şeyler hakkında anlatacak çok öyküsü vardı. İnsanların sahip oldukları hayvanlara gereken değerin yarısını bile vermediğini, gereken dostluğu kurmadığını düşünüyordu. Hayvanlarla dost olabilmiş bir insan varsa, o da John'dur, hiç kuşkusuz yok.

Sonunda malikânenin kapısına geldik; bahçıvan çıkmış yolumuzu gözlüyordu. Anlattığına göre, hanımımız karanlık bastığından beri bir kaza oldu diye çok endişelenmiş ve James'i demir kırı donlu Adalet ile tahta köprü yönüne, bize bakmaya yollamıştı.

Girişin önünde ve üst kat pencerelerinde ışık gördük; biz yaklaşırken hanımımız, "Gerçekten iyi misin canım? Ah! Öyle merak ettim ki, aklıma binbir türlü şey geldi. Başınıza bir kaza gelmedi, değil mi?" diye, koşarak dışarı çıktı.

"Hayır, hayatım; fakat senin Siyah İnci bizden akıllı çıkmasaydı, tahta köprüde hep birlikte nehri boylayacaktık."

## 7. BÖLÜM

### YANGIN

**B**ir gün efendim ve hanımım, bizim evden yetmiş kilometre kadar uzakta oturan arkadaşlarını ziyarete gitmeye karar verdiler. Onları yeni seyis James götürecekti. Arabayı Zencefil ile ben çekecektik. İlk gün elli kilometre yol aldık. Yolda uzun ve dik tepeler vardı fakat James arabayı o kadar dikkatli ve düşünceli bir şekilde sürdü ki, hiç yıpranmadık. Yokuş aşağı inerken fren çarığını devreye sokmayı ve tam gereken yerde çıkarmayı hiç unutmadı. Bizi yolun en düzgün kısımlarından sürdü ve yokuş çok uzun olduğu zaman, arabanın tekerleklerini, geri kaçmasın diye yola biraz çapraz verip, bize nefes aldırdı. Bütün bu küçük şeylerin ata çok yardımı olur, hele bir de yanına güzel sözler katılmışsa.

Yolda bir veya iki kez durduk ve tam güneş battarken, geceyi geçireceğimiz kasabaya ulaştık. Çarşı meydanındaki en büyük otelde konakladık. Otel



çok büyüktü, bir kemerin altından geçip uzun bir avluya girdik. Avlunun ucunda ahırlar ve arabaların konduğu depolar vardı. Koşumlarımızı çıkarmak için iki seyis geldi. Baş seyis sarı çizgili bir yelek giymiş, aksak bacaklı, tatlı, hareketli ufak tefek bir adamcağızdı. Koşumları onun kadar hızlı çıkartan birini görmemiştim; beni okşayıp, güzel bir-iki söz söyledi ve içinde altı ya da sekiz bölme ve iki-üç at olan uzun bir ahıra götürdü. Diğer adam Zencefil'i getirdi. Bizi silip temizlerlerken James başımızda durdu.

Kimse beni o küçük ihtiyar kadar yumuşak ve çabuk temizlememişti. İşini bitirince James –tam olarak temizlendiğime emin olamamış gibi– yaklaşmış beni yokladı ama derimin ipek gibi temiz ve yumuşak olduğunu gördü.

“Şuraya bak” dedi, “Ben de kendimi bayağı eli çabuk, bizim John'u da çok eli çabuk sanırdım, ama sen hem hız hem de kusursuzluk konusunda tanıdığım herkesi geride bıraktın.”

“Pratik insanı mükemmelleştirir,” dedi aksak bacaklı küçük ihtiyar, “Öyle olmasa çok yazık olurdu. Kırk yıl çalış sonra da mükemmel olma! Ha, ha! Yazık olurdu. Eli çabukluğa gelince, sen çok yaşa! Bu sadece bir alışkanlık meselesi. Hızlı çalışmak, bir kez alışkanlık haline getirildiğinde, işleri yavaş yapmak kadar kolaydır, aslında daha kolaydır demem gerek. Aslına bakarsan, bir işin

başında gerekenden iki kat fazla dikilmek sağlığıma dokunuyor. İşleri öyle bazıları gibi ağırdan alacak olsam, ısıklık çalmaya gücüm kalmaz. On iki yaşımdan beri av ahırlarında ve yarış atı ahırlarında atlarla iç içeyim. Ufak tefek olduğum için yıllarca jokeylik yaptım. Fakat Goodwood'da pist çok kaygandı; zavallı atım Larkspur düştü, benim de dizim kırıldı. Tabii bu olaydan sonra orada bir işe yarar halim kalmadı. Fakat atlardan uzak yaşamam olanaksızdı. Onun için otellerde iş buldum ve inan bana, böyle iyi cins, terbiyeli ve bakımlı bir hayvana bakmak müthiş bir zevk! Bir ata nasıl davranılmış olduğunu bir bakışta anlarım. Bir atı yirmi dakika bana bırak, sana seyisinin nasıl biri olduğunu söyleyeyim. Şuna bak, tatlı, sakın, tam insanın istediği gibi hareket ediyor, temizlensin diye ayaklarını kaldırıyor, istediğin her şeyi yapıyor. Sonra bir başka ata bakarsın, yerinde duramaz, sinirlidir, istediğini yapmaz ya da bölmenin öbür tarafına atılır, yanına yaklaşır yaklaşmaz başını yukarı savurur, kulaklarını kısar, senden korkmuş görünür ya da çifte atar! Zavallı şeyler! Onlara neler yapılmış anlarım. Bu yapılanlar korkak atın, ürkmesine, irkilmesine yol açar; cesur atı ise, saldırgan veya tehlikeli hale getirir. Atların huyu esas olarak küçük yaşta şekillenir. At çocuk gibidir, ileride nasıl olmalarını istiyorsan öyle eğit, büyüdüklerinde bu yoldan ayrılmazlar, yani ellerine fırsat geçerse.”

“Seni dinlemek hoşuma gidiyor,” dedi James. “Bizim orada, efendimizin evinde biz de işleri böyle yaparız.”

“Efendin kim delikanlı? Eğer sormamda sakınca yoksa. Gördüklerim iyi bir efendi olduğu kanısını uyandırıyor.”

“Bay Gordon, Birtwick Malikânesi’nden, Beacon tepelerinin öbür tarafından,” dedi James.

“Aha! Demek öyle, ondan söz edildiğini duymuştum; atlardan iyi anlarmış değil mi? Buraların en iyi binicisiymiş?”

“Sanırım öyledir,” dedi James, “ama artık çok az biniyor, zavallı genç efendimiz öldüğünden beri.”

“Ah! Zavallı adam, olanları gazetelerde okumuştum. Bir de iyi bir at ölmüştü, değil mi?”

“Evet” dedi James, “muhteşem bir yaratıktı, bunun kardeşiydi ve tıpatıp buna benziyordu.”

“Yazık! Yazık!” dedi yaşlı adam, “Yanlış hatırlamıyorsam atlamak için uygun bir yer değilmiş; tepede ince bir çit, dereye inen dik bir yamaç, değil mi? Atın nereye gittiğini görme şansı yokmuş. Ben de herkes gibi ata atak binmeyi severim; ama yine de öyle atlayışlar vardır ki, bunlara kalkışmak sadece çok deneyimli binicilerin işidir. Bir insanın ve bir atın hayatı tilkinin kuyruğundan daha değerlidir, en azından bence öyle olmalıdır.”

Bu sırada diğer seyis Zencefil’in bakımını bitirmiş, yemlerimizi getirmişti. James ile yaşlı adam birlikte ahırdan çıktılar.

Gecenin geç saatlerinde ikinci seyis ahıra bir yolcunun atını getirdi. Seyis atı temizlerken; geç bir adam, ağızında pipo dedikodu yapmak için ahıra geldi.

Seyis, “Baksana Towler” dedi, “merdivenden yukarı çıkıp řu atın yemliğine biraz saman koy olur mu? Ama piponu bırak da öyle ık.”

“Peki,” dedi diğeri ve tavandaki kapağı açıp yukarıya çıktı; yukarıda bir yandan öbür yana yürüdüğünü ve samanı koyduğunu duydum. James gelip bize son bir kez baktı, sonra kapı kilitlendi.

Ne kadar uyuduğumu, gecenin ne kadar ilerlemiş olduğunu bilemiyorum. Büyük bir rahatsızlık içinde uyandım, ama neden uyandığımı anlayamadım. Kalktım, hava yoğun ve boğucuydu. Zencefil’in öksürdüğünü duydum, bir başka at huylanmış, yerinde eşinip duruyordu. Oldukça karanlıktı, hiçbir şey göremiyordum fakat ahır duman doluydu, zor nefes alıyordum.

Tavandaki kapak açık kalmıştı. *Duman buradan geliyor*, diye geçirdim aklımdan. Dinledim ve hışırtıya benzer bir ses duydum, bir de hafif bir ı-tırtı ve çatlama sesi. Ne olduğunu anlamamıştım, fakat seste öyle bir gariplik vardı ki her yanıma bir titreme aldı. Öbür atların hepsi uyanmıştı, bazıları yularlarına asılıp kopartmaya çalışıyor, bazıları da ayaklarıyla yeri dövüyordu.

Sonunda dışarıda ayak sesleri duydum ve yolcunun atına bakan seyis elinde bir lambayla içeri daldı, atları çözmeye başladı ve dışarıya çıkartmaya çalıştı. Fakat o kadar telaşlı ve korkmuş görünüyordu ki, ben daha da çok korktum. Tuttuğu ilk at direndi, onunla gitmedi. İkinciye, üçüncüyü denedi; onlar da adım atmadılar. Sonra bana geldi ve beni zorla bölmenden çekip çıkartmaya çalıştı. Tabii bu da fayda etmedi. Teker teker hepimizi çıkartmayı denedi, sonra ahırdan çıktı.

Kuşkusuz çok aptallık etmiştik, fakat tehlike her yanımızı sarmış gibi geliyordu ve güvendiğimiz kimse yoktu, herkes ve her şey yabancı ve belirsizdi. Açık kapıdan giren taze hava nefes almamızı kolaylaştırmıştı, fakat yukarıdaki hışırtı artıyordu. Yukarıya bakarken boş yemliğimin demirleri arasından duvarda yanıp sönen kırmızı bir ışık gördüm. Sonra dışarıda “Yangın” diye bağırıldığını duydum; yaşlı seyis sakın ve hızlı bir şekilde içeriye girdi. Bir atı çıkarttı; sonra bir başkasına gitti fakat alevler tavandaki kapağın etrafını sarmış, yukarıdaki gürültü korkunç bir hal almıştı.

Tam o sırada James’in her zamanki sakın ve neşeli sesini duydum.

“Haydi güzellerim, gitme vaktimiz geldi, uyanın artık, gelin benimle.” Kapıya en yakın bendim onun için önce bana geldi, yanıma girerken beni okşadı.



“Haydi İnci, başlığını takalım oğlum, şimdi çıkacağız bu dumandan.” Bir çırpıda taktı. Sonra boynundaki eşarbı çıkarttı, hafifçe gözlerime bağladı, beni okşayıp yatıştırarak ahırdan çıkarttı. Sağ salim avluya çıktığımızda eşarbı çözdü ve bağırdı, “Hey birisi gelsin! Ben öbürünü almaya giderken, şu atı tutun.”

Uzun iri yapılı bir adım gelip beni tuttu ve James hızla ahıra daldı. Onun gittiğini görünce tiz bir sesle kişnedim. Daha sonra Zencefil bana o kişnemenin kendisi için yapabileceğim en iyi şey olduğunu söyledi, dışarıdan benim sesimi duymamış olsaymış, çıkmaya cesaret edemeyecekmiş.

Avluda epey kargaşa vardı, alevlerin daha da yayılabileceği düşünülerek öbür ahırlardaki atlar da alınıyor, faytonlar ve iki tekerlekli arabalar depolardan ve sundurmalardan çekilip çıkartılıyordu.

Avlunun öbür ucundaki pencereler açılmış, insanlar bağıra çağıra bin türlü şey söylüyorlardı. Fakat ben gözlerimi ahırın kapısına dikmişim. Kapıdan dışarıya çok yoğun duman fışkırıyordu, kırmızı parıltıları görebiliyordum. Birden bütün telaş ve partirtinin üstüne çıkan yüksek ve net bir ses duydum, sahibimin sesiydi bu:

“James Howard! James Howard! Orada mısın?” Yanıt yoktu fakat ahırın içinde çöken bir şeylerin çatırtısını duydum. Bir an sonra da yüksek sesle ve neşeyle kişnedim çünkü James’in Zencefil’i tutmuş dumanın içinden çıktığını görmüştüm. Zencefil şiddetli bir şekilde öksürüyordu, James konuşamaz haldeydi.

“Cesur oğlum benim!” dedi sahibim, elini omuzuna koydu. “Yaralandın mı?”

James hayır diye kafasını salladı, daha konuşmıyordu.

Beni tutan iri yarı adam, “Doğru,” dedi, “cesur bir delikanlı, lamı cimi yok.”

“Haydi bakalım,” dedi sahibim, “biraz soluklan da buradan hemen çıkalım James.” Biz avlunun girişine doğru ilerlerken, çarşı meydanından nal sesleri ve hızla dönen tekerleklerin gürültüsü duyuldu.

“İtfaiye bu! İtfaiye!” diye bağırdı iki-üç ses. “Geri durun, yol açın!” Taşları takır takır döverek yıldırım gibi koşan iki at, arkalarında koca bir arabayla avluya daldı. İtfaiyeciler yere atladı. Yangının



nerede olduğunu sormalarına gerek yoktu – ahırın damından kocaman alevler fışkırıyordu.

Elimizden geldiği kadar hızlı bir şekilde, çarşı meydanına çıktık. Meydan geniş ve sakindi. Yıldızlar parılıyordu. Arkamızdan gelen gürültü dışında tek bir kımıltı yoktu. Sahibim bizi meydanın karşı tarafındaki büyük bir otele götürdü ve seyis gelir gelmez, “James, şimdi hemen hanımının yanına gitmem gerek. Atlar sana emanet, ne yapılması gerekiyorsa, söyle yapsınlar,” dedi ve gitti. Sahibim koşmadı, ama hayatımda o gece onun yürüdüğü kadar hızlı yürüyen birini görmedim.

Biz ahırdaki yerlerimize girmeden korkunç bir ses duyduk; ahırdan çıkamayıp ölen zavallı atların çığlıklarıydı bu – çok korkunçtu! Zencefil de ben de çok üzülmüştük. Bizi yerimize yerleştirip, iyi bir bakımdan geçirdiler.

Ertesi sabah sahibimiz nasıl olduğumuza bakmaya ve James ile konuşmaya geldi. Fazla bir şey duymadım çünkü seyis beni tımar ediyordu, fakat James’in çok mutlu olduğunu görebiliyordum, efendimizin onunla gurur duyduğunu düşündüm. Hanımımız o gece öyle korkmuştu ki, yolculuk öğleden sonraya ertelendi. Yani James’in sabah boş vakti vardı; önce hana gidip koşumlarımıza ve faytona ne olduğuna baktı, sonra da yangın hakkında haber almaya gitti. Döndüğünde olanları seyise anlattığını duyduk. Önce kimse yangının neden çıktı-

ğını anlayamamış, fakat sonunda biri Dick Towler'ı ağzında pipoyla ahıra girerken gördüğünü söylemiş. Çıktığında piposu yokmuş, gidip yeni bir pipo almış. Sonra baş seyisin yardımcısı Dick'ten yukarı çıkıp yemliklere biraz saman koymasını istediğini ama önce piposunu bırakmasını söylediğini, anlatmış. Dick yukarıya pipoyla çıktığını inkâr etmiş, fakat kimse ona inanmamış. Bizim John Manly'nin ahıra pipo girmesine izin vermeme kuralını hatırladım ve bunun her yerde kural olması gerektiğini düşündüm.

James hem çatının hem de tavanın çöktüğünü, ayakta bir tek kapkara duvarların kaldığını söyledi. Dışarıya çıkarılamayan iki zavallı at yanan kiriş ve kiremitlerin altında kalmıştı.

## 8. BÖLÜM

### ACİL İŞLER

**Y**olculuğumuzun kalan kısmı çok rahat geçti. Gün battıktan kısa bir süre sonra sahibimin arkadaşının evine ulaştık. Bizi temiz, rahat ve sıcacık bir ahıra götürdüler. Sevecen bir arabacı vardı, bizi çok rahat ettirdi. Yangın hakkında anlatılanları duyunca James'i çok takdir etti.

“Çok açık olan bir şey var delikanlı,” dedi, “Atların kime güvenebileceklerinin farkında. Yangın veya sel olduğunda atları ahırdan çıkarmak dünyanın en zor işlerinden biridir. Niye çıkmak istemezler bilmiyorum, ama çıkmazlar – yirmi at içinde bir tane bulamazsın çıkacak olan.”

Burada iki-üç gün kalıp eve döndük. Yolculukta her şey yolunda gitti, yeniden kendi ahırımıza döndüğümüze memnunduk, John da bizi gördüğüne bir o kadar sevindi.

James ile John gece yanımızdan ayrılmadan, James, “Benim yerime kim geliyor acaba?” dedi.

“Kiralık evde oturan küçük Joe Green” dedi John.

“Küçük Joe Green mi! Ama o daha çocuk!”

“On dört buçuk yaşında.”

“Ama o kadar ufak tefek ki.”

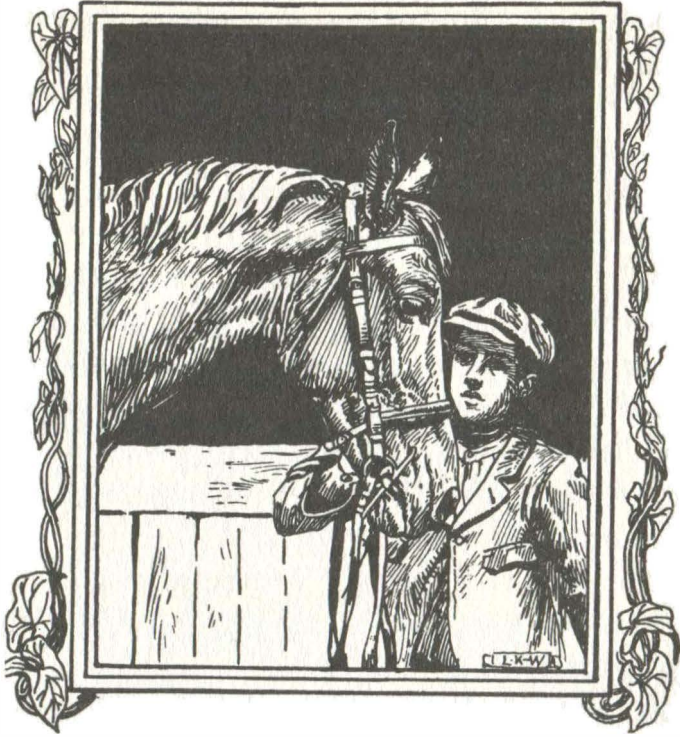
“Evet ufak tefek, ama eli çabuk, hevesli ve iyi yürekli. Hem gelmeyi çok istiyor, babası da istiyor. Efendimiz ona bir fırsat tanımak istiyor, biliyorum. Eğer beceremez dersem daha büyük birini arayacağını söyledi, ama ben altı hafta denemeye hazır olduğumu söyledim.”

“Altı hafta!” dedi James, “Ama doğru dürüst işe yaraması altı ay alır! Sana epey iş yüklenecek John.”

John gülerek, “Ne yapalım,” dedi, “iş benim iyi dostumdur. İşten korkmadım hiç.”

“Sen çok iyi bir insansın, John,” dedi James. “Umarım bir gün ben de senin gibi olurum.”

John, “Ben kendimden fazla söz etmem” dedi, “ama madem bizden ayrılıp, kendi ayakların üstünde durmak üzere dünyaya atılacaksın, bu işlere nasıl baktığımı anlatayım sana. Annemle babam onar gün arayla kızıldan ölüp beni ve yatalak kardeşim Nelly’yi yardım edecek tek bir akrabamız olmadan bu dünyada yapayalnız bıraktığında, Joseph kadardım. Bir çiftçi çocuğuydum, bırak ikimizi geçindirmeyi kendimi yaşatacak kadar bile para kazanamıyordum. Eğer hanımımız olmasaydı kar-



deşim bakımevine gitmek zorunda kalacaktı (Nelly ona melek der, hakkı da var). Hanımımız Nelly'ye yaşlı dul Mallet'in yanında bir oda tuttu, iyi olduğu zaman örgü ve tığ işi verdi. Hasta olduğu zaman yemek ve bir sürü güzel şey gönderdi, annelik etti Nelly'ye. Sonra efendimiz, beni o zamanki arabacı, emektar Norman'ın yanına ahıra aldı. Yemeğimi evde yedim, tavan arasında bir yatağım, bir takım elbisem vardı. Haftada üç şilin alıyor, Nelly'ye yardım edebiliyordum. Sonra Norman vardı. Norman

pekâlâ dönüp, “Bu yaştan sonra, sabanın başından gelmiş, toy bir çocukla uğraşamam” diyebilirdi; ama o bana babalık etti, benim için her türlü sıkıntıya katlandı. Yıllar sonra, yaşlı adam öldüğünde yerine ben geçtim. Tabii şimdi çok yüksek maaş alıyorum; iyi ve kötü günler için bir kenara para koyabiliyorum, Nelly de bir kuş kadar mutlu. Yani görüyorsun James, ben küçük bir çocuğa burun kıvrıracak ve sevgi dolu, iyi yürekli bir efendiyi üzecek adam değilim. Hayır! Hayır! Seni çok özleyeceğim James, ama bunun da üstesinden geleceğiz. Hem önüne fırsat çıktığında iyilik yapmak gibisi yoktur; ben de böyle bir fırsat çıktığı için mutluyum.”

“Öyleyse,” dedi James, “*Herkes kendi işine baksın, gemisini kurtaran kaptan* sözünü doğru bulmuyorsun, öyle mi?”

“Tabii ki bulmuyorum,” dedi John. “Efendimiz ile hanımı ve yaşlı Norman sadece kendi işlerine bakmış olsaydılar, ben ve Nelly ne olurduk? Ne olacak – o barınakta olurdu ben de şalgam çapalıyor olurum! Sen sadece kendi gemini kurtarmış olsaydın, Siyah İnci ile Zencefil ne olurdu? Yanarak ölmüş olurlardı! Hayır Jim, hayır!”

James gittikten birkaç gün sonra, bir gece samanı yemiş, ot döşegimin üzerinde derin bir uykuya dalmıştım. Birden çok yüksek sesle çalan ahır ziliyle uyandım. John’un evinin kapısının açıldığını ve yukarıya malikâneye doğru koşan ayak seslerini



duydum. Bir çırpıda döndü, ahır kapısını açtı ve seslenerek içeri girdi, “Kalk İnci, şimdi hayatında gitmediğin kadar hızlı koşman gerek.” Daha düşünmeme bile fırsat kalmadan eyeri sırtıma koymuş, başlığı, dizgini başıma geçirmişti. Koşup ceketini aldı, sonra hızlı bir tırısla beni malikânenin kapısına götürdü. Bay Gordon elinde bir lambayla orada duruyordu.

“Haydi John” dedi, “Hayatını kurtarmak için sür atını, yani hanımının hayatını kurtarmak için. Kaybedecek bir saniye bile yok. Bu mesajı Doktor White’a ver, atı handa biraz dinlendir, sonra elinden geldiği kadar çabuk dön.”

John “Peki efendim,” dedi ve anında sırtıma atladı. Kulübede oturan bahçıvan zilin çaldığını duymuş, kapıyı açmış bekliyordu. Fırlayıp korudan ve köyden geçtik, köprü gişesine gelene kadar tepeden aşağı bir koşu tutturduk. John bağırarak gişe kapısını yumrukladı. Adam hemen çıkıp, kapıyı ardına kadar açtı.

John, “Doktor için kapıyı açık tut, işte para burada,” dedi ve yeniden yola koyulduk.

Önümüzde nehrin kenarında düz bir yol uzanıyordu. John “Şimdi, İnci” dedi, “var gücünle koş.” Ben de öyle yaptım. Kamçıya ve mahmuza hiç gerek yoktu; üç kilometre boyunca dörtlü, ayaklarım yerden kesilircesine koştum. Newmarket Koşusu birincisi büyükbabam olsa daha hızlı koşamazdı

herhalde. Köprüye gelince John beni biraz yavaşlatıp boynumu okşadı. “Aferin İnci! Sevgili dostum benim,” dedi. Daha yavaş gitmeme izin verecekti ama ben coşmuştum bir kez, tekrar aynı hızla ileri atıldım.

Hava soğuk ve kuruydu, Ay parlıyordu; çok güzel bir geceydi. Bir köyden geçtik, sonra karanlık bir korudan, sonra bir tepeyi tırmandık, sonra indik. On üç kilometrelik bir koşudan sonra kasabaya geldik, sokakları geçip çarşı meydanına vardık. Nallarımın taşlar üzerindeki şakırtısı dışında her yer sessizdi – herkes uykudaydı. Doktor White’ın kapısına geldiğimizde, kilisenin saati üç kere vurdu. John zili iki kez çaldı, sonra gümbür gümbür kapıya vurdu. Bir pencere açıldı. Doktor White takkeli başını uzatıp “Ne istiyorsunuz?” dedi.

“Bayan Gordon çok hasta beyim, efendim hemen gelmenizi istiyor, eğer yetişmezseniz öleceğini söylüyor – işte mesajı burada.”

“Bekle,” dedi, “geliorum.”

Pencereyi kapattı, az sonra kapıdaydı.

“İşin kötüsü,” dedi Doktor, “Atım bütün gün yoldaydı ve oldukça yorgun. Biraz önce oğlumu çağırdılar, diğer atı da o aldı. Şimdi ne yapacağız? Senin atını alabilir miyim?”

“Bütün yolu dörtnala geldi beyim, onu burada biraz dinlendirecektim. Ama siz uygun görüyorsanız, efendimin bir itirazı olmaz herhalde beyim.”



“Pekâlâ,” dedi, “hemen hazırlanırım.”

John yanımda durup boynumu okşadı, bütün bedenimi ateş basmıştı. Doktor elinde kamçısı dışarı çıktı.

“Kamçıya gerek yok efendim,” dedi John. “Siyah İnci yorgunluktan yere serilene kadar koşacaktır.”

Bir dakika içinde John’u arkamızda bırakmıştık.

Dönüşümüzü anlatmayacağım. Doktor hem John’dan daha kiloluydu hem de onun kadar iyi bir binici değildi. Ama elimden geleni yaptım. Kısa sürede eve ulaştık. Joe kulübenin kapısında idi, efendim de malikânenin – geldiğimizi duymuştu. Tek kelime etmedi. Doktor onunla eve girdi, Joe beni ahıra götürdü. Eve geldiğime memnundum, bacaklarım titriyordu, sadece olduğum yerde durup hızlı hızlı solumak geliyordu elimden. Bedenimde tek bir kuru kıl kalmamıştı, terler bacaklarımdan akıyor, her yanımdan buhar çıkıyordu. Zavallı Joe! Çok genç ve ufak tefekti, daha pek az şey biliyordu. Babası olsa yardım ederdi, ama o da komşu köye gönderilmişti. Ama hiç kuşku yok, Joe bildiğinin en iyisini yaptı. Bacaklarımı ve göğsümü sildi, ama üstüme battaniyemi koymadı. Her yanıma ateş bastığı için battanieden hoşlanmayacağımı düşündü. Sonra içeyim diye bir kova su getirdi. Su soğuktu, çok güzeldi, hepsini içtim. Sonra bana biraz saman ve mısır verdi ve gereken her şeyi yaptığını sanarak

gitti. Kısa bir süre sonra zangır zangır titremeye başladım, her tarafım buz kesti. Bacaklarım ağrıyordu, sırtım ağrıyordu, göğsüm ağrıyordu, her yanımda bir kırıklık vardı. Ah! Orada durmuş titrerken, sıcacık kalın battaniyem nasıl da gözümde tütüyordu. John'u istiyordum, ama onun da önünde yürüyecek on üç kilometre yol vardı. Ben de ot döşegime uzanıp uyumaya çalıştım. Uzun bir süre sonra kapıda John'u duydum, hafifçe inledim çünkü çok ağrım vardı. Bir çırpıda yanıma gelip üzerime eğildi. Nasıl olduğumu söyleyemiyordum, fakat o her şeyi anlamış gibiydi. Üzerime iki-üç battaniye örttü, sonra eve koşup sıcak su getirdi. Bana biraz sulu ılık yulaf lapası yaptı, hepsini içtim sonra uykuya dalmışım galiba.

John'un canı çok sıkılmıştı. Kendi kendine tekrar tekrar "Sersem çocuk! Sersem çocuk! Battaniye örtmemiş, eminim verdiği su da soğuktu; bu çocuklardan adam olmaz," diye söylendiğini duydum; ama her şeye karşın, Joe iyi bir çocuktur.

Çok hastalanmıştım; ciğerlerim iltihaplanmıştı, ağrısız soluk alamıyordum. John gece gündüz başımdaydı. Geceleri iki-üç kez kalkıp yanıma geliyordu, sahibim de sıkı sık beni görmeye geliyordu.

"Zavallı İncim" dedi bir gün, "Sevgili atım benim, hanımının hayatını kurtardın İnci! Evet onun hayatını sen kurtardın." Buna çok sevindim, anlaşılan Doktor "Biraz daha geç kalsaydınız iş işten

geçerdi,” demiş. John sahibime hayatında bu kadar hızlı koşan bir at daha görmediğini anlatmış, “Sanki, sorunun ne olduğunun farkındaydı” demiş. John’un haberi yoktu ama ben tabii ki her şeyin farkındaydım. En azından bütün hızımızla gitmemiz gerektiğini ve bunu hanımımız için yaptığımızı biliyordum.

Ne kadar hasta yattım bilmiyorum. Veteriner Bay Bond her gün geliyordu. Kendimi çok güçsüz hissediyordum, ölüyorum sandım, herkes de öyle düşünüyordu galiba.

Olup biten her şeyin farkındaydım. Bir gece John’un bana bir ilaç içirmesi gerekti. Thomas Green ona yardıma geldi. İlacı yuttum, John rahat edeyim diye elinden geleni yaptı, sonra da yarım saat bekleyip ilacın etkisine bakacağını söyledi. Thomas, ‘Ben de kalırım’ dedi. Gidip Şenbacak’ın bölmesine getirilmiş bir sıraya oturdular, lambayı da, ışık beni rahatsız etmesin diye yere, ayaklarının dibine koydular.

Bir süre sessiz oturdular, sonra Tom Green alçak bir sesle dedi ki:

“Keşke Joe’ya bir çift güzel söz söyleyen, John. Oğlan umutsuzluğa kapılmış durumda, yemek yemiyor, gülemiyor. Bütün bunların kendi suçu olduğunu söylüyor, ama ne biliyorsa yaptığına da emin. “Eğer İnci ölürse bir daha kimse benimle konuşmaz” diyor. Böyle konuşması yüreğimi sızlatıyor. Ona bir-iki söz söyleyiversen, oğlum kötü çocuk değildir.”

Kısa bir sessizlik oldu, sonra John ağır ağır konuştu, “Bana çok gücenmemelisin Tom. Joe’nun kötü niyetli olmadığını biliyorum, olduğunu söylemedim. Biliyorum kötü bir çocuk değil, ama görüyorsun, ben de acı çekiyorum. Bu at benim göz bebeğim, efendimizle hanımının onu ne kadar sevdiğini söylemeye bile gerek yok. İnci’nin hayatının böyle çarçur olması fikrine katlanamıyorum. Ama çocuğa sert davrandığımı düşünüyorsan, yarın gönlünü alırım – yani tabii İnci biraz düzelirse.”

“Tamam John! Teşekkür ederim, katı davranmak istemediğini biliyorum, bunların sadece bilgisizlikten olduğunu anlamana sevindim.”

John öyle bir yanıt verdi ki, sesiyle az daha yerimden sıçırıyordum. “Sadece bilgisizlik mi! Sadece bilgisizlikten, ha! Nasıl sadece bilgisizlikten diyebilirsin? Kötü kalplilikten sonra dünyadaki en kötü şeydir bilgisizlik, haberin yok mu? En çok zararı hangisi vermiştir, kim bilir? İnsanlar sanıyorlar ki, ‘Ah! Bilmiyordum, kötü bir niyetim yoktu,’ deyince her şey yoluna giriveriyor. Herhalde Martha Mulwash da bebeğine ilaç diye yatıştırıcı şurup verirken, onu öldürmek niyetinde değildi. Ama öldürdü ve cinayetten yargılandı.”

“İyi de oldu,” dedi Tom. “Bir kadın küçücük körpe bir bebeği, neyin iyi gelip neyin dokunacağını bilmeden iyileştirmeye kalkışmamalı.”

John, “Bill Starkey,” diye devam etti, “Hortlak kılığına girip ay ışığında kardeşini kovalarken, korkudan nöbet geçirsin istememişti, ama öyle oldu. Ve her annenin gurur duyacağı o güzel, zeki çocuk şimdi engelli oldu; seksen yaşına kadar yaşasa da öyle kalacak. Sen kendin de iki hafta önce, o genç hanımlar seranın kapısını açık bırakıp da dondurucu doğu rüzgârı dosdoğru içeri estiğinde epey zarara uğradın Tom. Epey bitki öldü demiştin.”

“Epey!” dedi Tom, “O körpe aşıllardan biri bile kırağıdan kurtulamadı. Hepsini yeniden daldırmam gerekecek. İşin kötüsü nereden taze fidan bulacağım, bilmiyorum. Gelip olanları görünce çılgına dönmüştüm.”

“Ama,” dedi John, “Eminim genç hanımlar böyle olsun istememişlerdi, sadece bilgisizliktendi bu!”

Bu sohbetin devamını duymadım, ilaç iyi gelmiş, beni uyutmuştu; sabah kendimi çok daha iyi hissediyordum. Ama dünyayı tanıdıkça, John’un bu sözlerini sık sık hatırladım.

## 9. BÖLÜM

### AYRILIŞ

Üç yıldır bu mutlu evde yaşıyordum, fakat üzücü değişiklikler gelip başımıza çökmek üzereydi. Zaman zaman hanımımızın hasta olduğunu duyuyorduk. Eve sık sık doktor geliyor, sahibimiz çok ciddi ve endişeli görünüyordu. Sonra hiç zaman kaybetmeden evden ayrılıp iki-üç yıllığına sıcak bir ülkeye gitmeleri gerektiğini duyduk. Bu haber, ev halkını çok üzmüştü. Sahibim hemen malikâneyi ve işlerini dağıtıp, İngiltere'den ayrılma hazırlığına girişti.

Şenbacak satılmaması koşuluyla verildi. Çalışanlar başka işler bulup gitti.

Ben de kırlardan yirmi beş kilometre kadar uzaktaki bir malikânede yaşayan zengin bir aileye satılmıştım.

Bu evde mengene kayışı takmak zorundaydım. Evin hanımı modaya önem veriyordu ve arabasının atlarının mengene kayışı sıkı sıkıya bağlanmamış-



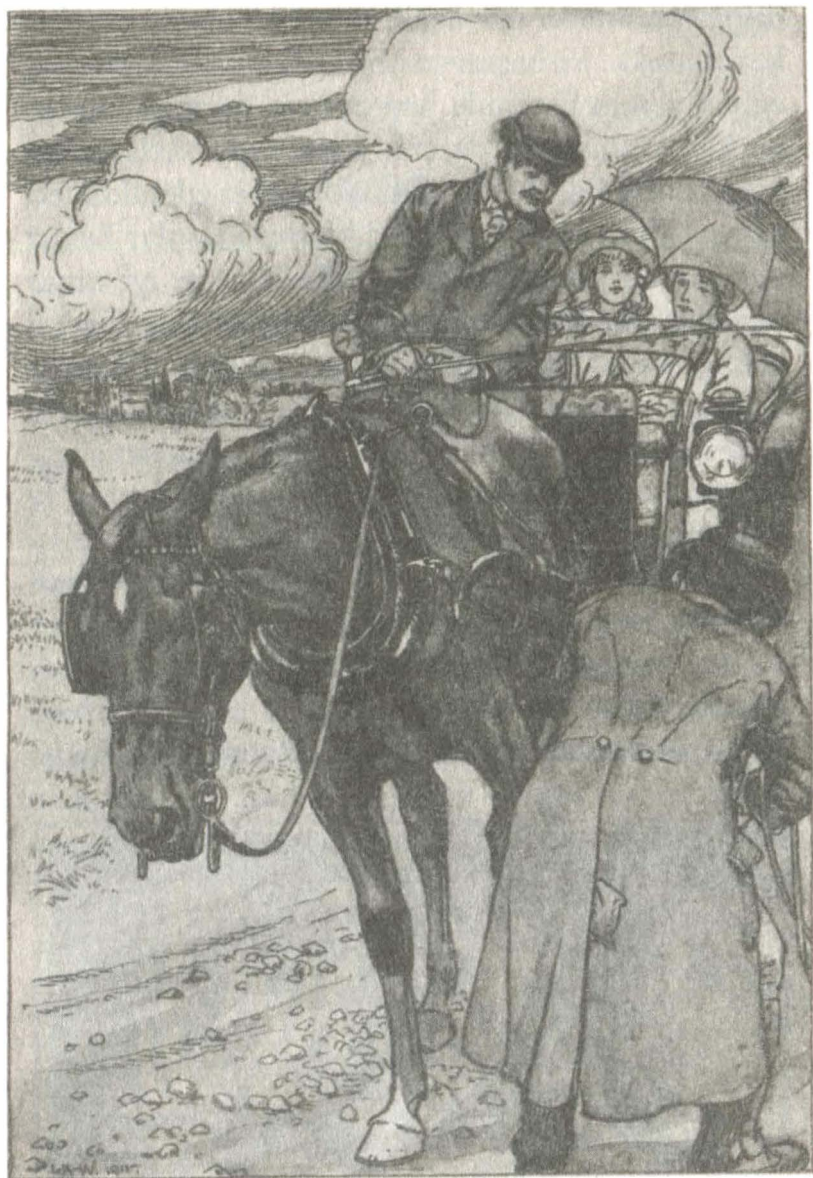
sa, kıyameti koparıyordu. Bu evde arabaya koşmak işkence gibiydi. Durumu kabullenip görevimi yapmaya karar verdim, ama artık bu bir zevk olmaktan çıkmış sürekli bir eziyet halini almıştı.

Sonra bir gün seyislerden biri beni kayaların arasında koşturunca sakatlandım. Görünümüm bozulunca sahibim olan kont, "Çok yazık, ama dizleri bu hale gelmiş bir atı ahırlarımda tutamam," dedi.

"Tabii efendim, tutamazsınız," dedi seyis. "Fakat ona görünüşünün fazla önemli olmadığı, ama iyi bakılacağı bir yer bulunabilir. Bath'ta at besleyip kiralayan, at ahırları ve arabaları olan bir adam tanıyorum. Genellikle düşük fiyata iyi at almak ister. Atlarına iyi baktığını biliyorum. Kont hazretlerinin veya benim tavsiyem onun için yeterli olacaktır."

Bu konuşmadan bir hafta kadar sonra seyis elinde bir yular otlağa geldi. Yuları başıma geçirip beni götürdü. Kiralık at besleyen adam beni satın aldı. Oraya trenle gitmek zorundaydım. Bu, benim için yeni bir şeydi ve ilk defasında epey cesaret gerektiriyordu. Fakat çuflamanın, koşuşturmacanın, düdüklerin ve hepsinden çok da içinde durduğum bölmedeki sarsıntının bana önemli bir zararı dokunmadığını görünce, sakinleştim.

Yolculuğum sona erdiğinde, kendimi rahat sayılabilecek bir ahırda buldum, bana iyi bakıyorlardı. Bu ahırlar, alışkın olduğum kadar havadar ve güzel



değildi. Bölmeler düz değil, eğimli bir zemin üzerine kurulmuştu. Ve başım yemliğe bağlı tutulduğu için, eğimli zemin üzerinde hep ayakta durmak zorunda kalıyordum; bu da çok yorucuydu. Atların rahatça durabildikleri ve dönüp hareket edebildikleri zaman daha fazla çalışabildiklerini insanlar henüz anlamamış görünüyorlar. İyi besleniyor, iyi tımar ediliyordum ve sahibimiz genel olarak bize elinden geldiği kadar özen gösteriyordu sanırım. Oldukça fazla atı ve çeşit çeşit arabası vardı, bunları dışarıya kiraliyordu. Bazen arabaları kendi adamları sürüyordu; bazen de at ve arabayı kiralayan beyler ve hanımlar, kendileri sürüyorlardı.

O güne kadar beni hep en azından araba kullanmayı bilen insanlar sürmüştü. Fakat burada biz atların katlanmak zorunda bırakıldığı her tür ve çeşitten kötü ve cahilce sürücülük hakkında bilgi ve görgü edinecektim; çünkü bir “iş atıydım” ve isteyen her tür insana kiralanıyordum. Burada uzun süre çalışıp, görünümüm biraz daha bozulunca yine satıldım.

## 10. BÖLÜM

### BİR HIRSIZ

**Y**eni sahibim evli değildi. Bath'ta yaşıyor ve çok çalışıyordu. Doktoru at binerek biraz spor yapmasını tavsiye etmiş, o da beni bu amaçla almıştı. Kaldığı yere yakın bir ahır kiraladı, seyis olarak da Arakçı adında birini tuttu. Sahibimin atlar hakkında bilgisi çok azdı, fakat bana iyi davranıyordu. Sahibimin bilmediği koşullar olmasa, burası benim



için iyi ve rahat bir yer olacaktı. En iyi cins saman, bol bol yulaf, ezilmiş fasulye ve kepek ile yeterince burçak veya delice otu sipariş etti. Sahibimin siparişi verdiğini duydum, bu nedenle bol güzel yem olduğunu biliyor, rahatıma diyecek olmadığını düşünüyordum.

Birkaç gün her şey yolunda gitti. Seyisimin işini bildiğini gördüm. Ahırını temiz tutuyor, havadar olmasına dikkat ediyor, beni güzelce tımar ediyordu ve her zaman nazikti. Daha önce Bath'taki büyük otellerin birinde seyislik yaparken, o işi bırakıp pazar için meyve ve sebze yetiştirmeye başlamıştı. Karısı da satmak için tavuk ve tavşan yetiştirip besliyordu. Bir süre sonra yulafımın çok azaldığını fark ettim. Fasulyem vardı ama kepeğime yulaf yerine fasulye karıştırıyorlardı; yulaf çok az, olması gerekenin en fazla dörtte biri kadardı. İki-üç hafta içinde bu durum gücümü ve enerjimi etkilemeye başladı. Otları yem çok güzeldi, ama tahıl olmadan kondisyonumu korumama yetmiyordu. Ancak şikâyet etmeme, ihtiyaçlarımı anlatmama olanak yoktu. Onun için bu durum iki ay kadar sürdü; sahibimin bir sorun olduğunu anlamamasına şaşıyordum. Ancak bir öğleden sonra sırtıma atlayıp şehir dışına, Wells yolunda oturan bir çiftçi arkadaşını görmeye gitti. Bu beyefendi atlardan iyi anlıyordu, sahibime hoş geldin dedikten sonra, bana bir göz atıp, dedi ki:

“Barry, bana atın ilk aldığınız zamanki kadar iyi görünmüyor gibi geldi; iyi mi?”

“Evet, iyi galiba,” dedi sahibim, “ama eskisi kadar canlı değil; seyisim atların sonbaharda hep keyifsiz ve zayıf olduklarını, bunun normal olduğunu söyledi.”

“Sonbaharmış! Kûlahıma anlatsın!” dedi çiftçi, “Üstelik daha ağustostayız. Ve sendeki kadar hafif iş ve iyi yemle atın sonbahar bile olsa böyle düşmemeli. Ne yem veriyorsun?”

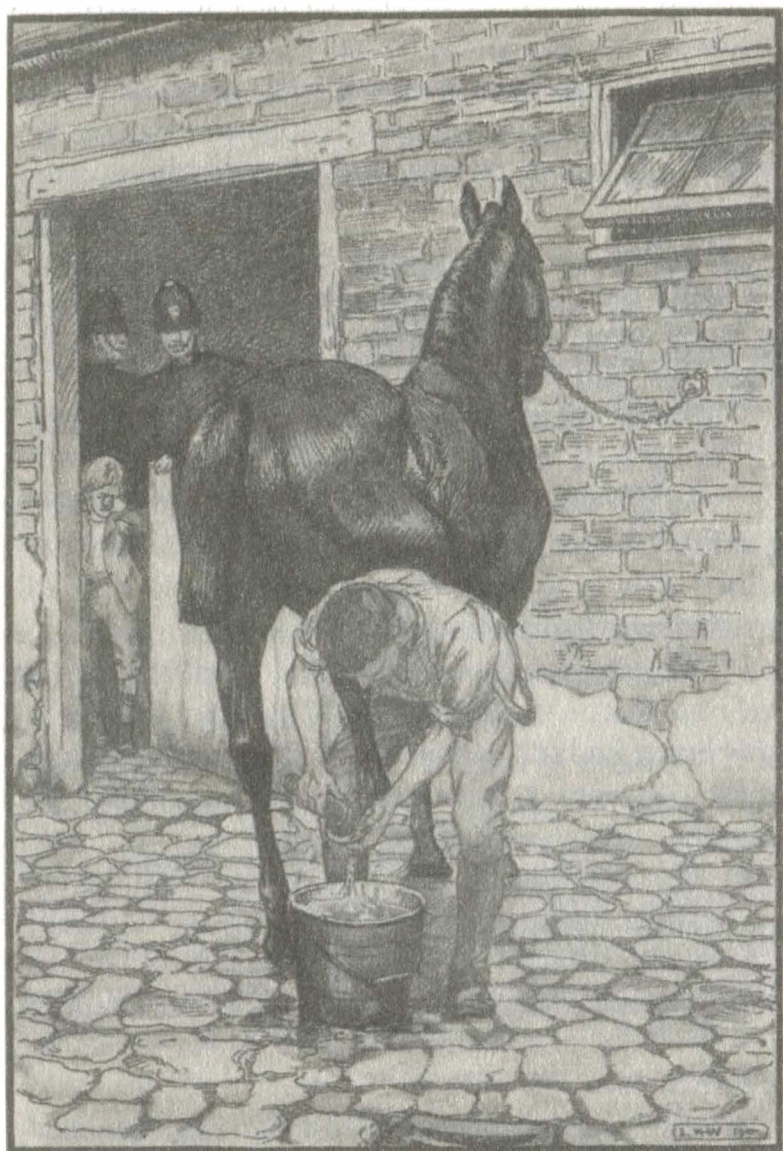
Sahibim anlattı. Diğeri başını yavaş yavaş salladı, sonra beni elleriyle yoklamaya başladı.

“Aldığınız tahılı kim yiyor bilemem dostum, ama yanılmıyorsa atına verilmiyor. Çok mu hızlı geldin?”

“Hayır! Çok yavaş geldik.”

“Bak, elini şuraya koy,” dedi, elini boynumda ve omuzumda dolaştırarak; “Çayırdan yeni kalkmış bir at kadar sıcak ve nemli. Ahırına biraz daha dikkat etmeni tavsiye ederim. Kuşkuculuğu hiç sevmem ve neyse ki kuşkulanmak için hiç nedem yok, burada olayım olmayayım adamlarıma güvenirim. Fakat çok aşağılık, dilsiz bir hayvanın yiyeceğini çalacak kadar acımasız serseriler var. Bu işi araştırmalısın.” Beni almaya gelen adamına döndü: “Bu atı dövülmüş yulafı ile iyi bir yemle, hiç cimrilik etme.”

“Dilsiz hayvan!” Evet dilsiziz. Konuşabilseydim, aldığı yulafın nereye gittiğini efendime anla-



tabilirdim. Seyisim her sabah saat altı gibi gelirdi, yanında da hep elinde üstü örtülü bir sepet taşıyan küçük bir çocuk olurdu. Babasıyla birlikte tahılın depolandığı koşum odasına girerlerdi. Kapı açık olduğu zaman, bidondan aldıkları yulafı küçük bir torbaya doldurduklarını görürdüm, sonra çocuk giderdi.

Bunun üzerinden beş-altı sabah geçti, tam çocuk ahırdan çıktıktan sonra kapı itilerek açıldı ve içeriye çocuğu kolundan kavramış bir polis girdi. Arkasından bir başka polis daha geldi, kapıyı içeriden kilitledi ve “Göster bakalım, baban tavşanlarının yemini nereye koyuyor,” dedi.

Çocuk çok korkmuş görünüyordu, ağlamaya başladı. Fakat kurtuluş yoktu, polisleri tahıl bidonuna götürdü. Polis burada çocuğun sepetinde buldukları yulaf dolu torba gibi boş bir torba daha buldu.

Arakçı o sırada ayaklarımı temizliyordu, ama çok geçmeden onu gördüler. Epey yaygara ettiği halde onu alıp “hapse” götürdüler, çocuğu da aldılar. Sonradan çocuğun suçlu bulunmadığını, fakat adamın iki ay hapse mahkûm edildiğini duydum.

## 11. BÖLÜM

### LONDRA ARABA-ATI

**S**eyis tarafından aldatılmak Bay Barry'yi çok kızdırmıştı. At beslemekten vazgeçmeye ve bineceği zaman at kiralamaya karar verdi. Ben de yeniden satıldım.

At panayırları kaybedecek bir şeyi olmayanlar için kuşkusuz çok eğlenceli yerlerdir – en azından görülecek çok şey vardır.

Taşradan, bataklık bölgelerden çıkıp yeni gelmiş sıra sıra genç at, en fazla Şenbacak yüksekliğinde uzun, kabarık tüylü sürü sürü küçük Gal midillisi; kimilerinin uzun kuyrukları örölüp kırmızı iplerle bağlanmış her tür ve çeşitten yüzlerce koşum atı ve benim durumumda, güzel ve soylu fakat bir kaza ya da yara izi, ciğerlerinde bir sorun veya bir başka şikâyet nedeniyle orta sınıfa düşmüş pek çok at. Yaşamlarının baharında, dolayısıyla sağlıklı, güçlü, güzel ve her işe uygun bazı muhteşem hayvanlar

vardı. Yanlarında yularlarından tutan bir seyisle tırıs gidiyor, bacaklarını iyice açıp yukarı çekerek yürüyüşlerini gösteriyorlardı. Fakat arka planda, ağır işin üzücü bir şekilde çökerttiği, her adımda dizleri bükülen, arka bacakları dışa açılan çok sayıda zavallı hayvan vardı. Bir de çok kederli görünen yaşlı atlar vardı, hayatta artık zevk kalmamış, umut kalmamış gibi alt dudaklarını sarkıtmış, kulakları tüm ağırlığıyla arkaya yatırmışlardı. Bazıları öyle zayıftı ki, kaburgalarını tek tek saymak mümkündü. Kimilerinin sırtlarında ve kalçalarında eski yaralar vardı. Bunlar bir at için üzücü görüntülerdi, kendisinin aynı duruma gelmeyeceğini kim bilebilirdi ki.

Bol miktarda pazarlık yapılıyor, yükseltilen, kırılan fiyatlardan geçilmiyordu. Eğer bir atın anladığı kadarıyla fikrini söylemesini uygun buluyorsanız, bana kalırsa o at panayırında akli başında bir adamın düşünebileceğinden fazla yalan söyleniyor, sahtekârlık yapılıyordu. Beni güçlü, işe yarar görenen iki-üç atın yanına koymuşlardı ve bir sürü insan gelip bize baktı. Beni satmaya çalışan adam ahırda ayağım kayıp düştüğüme yemin etse de, zedelenmiş dizlerimi görünce kibar beyler yanımdan uzaklaşıyorlardı.

Yaptıkları ilk iş ağzımı açmaktı, sonra gözlerime bakıyor, sonra bacaklarımı baştan aşağı elleriyle yokluyor, cildimi, etimi iyice kontrol ediyor, sonra

da yürüyüşüme bakıyorlardı. Bütün bunların yapı-  
lış şekilleri arasındaki fark çok ilgi çekiciydi. Bazı-  
ları bu kontrolü kaba, gelişigüzel bir şekilde, sanki  
at değil de bir kütükmüşüm gibi yapıyorlardı. Ki-  
mileri ise ellerini, ara sıra sanki “izninle” der gibi  
hafifçe vurarak, nazikçe gövdemde dolaştırıyordu.  
Tabii alıcıların çoğunu bana karşı nasıl davrandık-  
larına bakarak tartıyordum.

*Bu, beni alırsa mutlu olabilirim* diye düşündü-  
ğüm bir adam vardı. Bir beyefendi değildi, ama  
kendilerine beyefendi diyen, gürültücü gösterişli  
tiplerden de değildi. Oldukça ufak tefek fakat gücü  
kuvveti yerinde ve bütün hareketlerinde bir çevik-  
lik olan biriydi. Beni tutuş şeklinden atlara alışkın  
olduğunu hemen anladım. Yumuşak bir sesle ko-  
nuşuyordu, gri gözlerinde sevecen, neşeli bir ifade  
vardı. Bunu söylemek garip kaçabilir –ama yine de  
doğru– ama onu bana sevdiren temiz, taze kokusu  
oldu. Nefret ettiğim kokular yoktu; sanki bir sa-  
manlıktan çıkmış gibi taptaze kokuyordu. Benim  
için yirmi üç şilin vermeyi teklif etti, fakat bu kabul  
edilmedi, o da uzaklaştı. Arkasından baktım ama  
gitti. Çok sert görünüşlü, bağıra bağıra konuşan  
bir adam geldi. Beni alacak diye çok korktum, ama  
o da uzaklaştı. Alıcı olmayan bir-iki kişi daha geldi.  
Sonra sert görünüşlü adam yeniden geri gelip yirmi  
üç şilin teklif etti. Çok sıkı bir pazarlık sürüyordu.  
Satıcım istediği parayı alamayacağını, biraz inmesi

gerektiğini düşünmeye başlamıştı. Fakat tam o sırada gri gözlü adam tekrar geldi. Başımı ona doğru uzatmaktan kendimi alıkoyamadım. Yüzümü şefkatle okşadı.

“Pekâlâ sevgili dostum,” dedi, “Sanırım biz iyi anlaşıcağız. Yirmi dört şilin veririm.”

“Yirmi beş de, senin olsun.”

Dostum çok kesin bir sesle “Yirmi dört şilin on kuruş” dedi, “beş kuruş fazla vermem – evet mi hayır mı?”

“Oldu,” dedi satıcı, “İnan bana bu atta müthiş bir kalite var ve araba işi için alıyorsan, bu fiyata kaçırılmaz bir at.”

Para oracıkta ödendi ve yeni sahibim yularımdan tutup beni panayırdan çıkardı, bir hana götürdü. Orada hazır bir eyer, başlık ve dizgin vardı. Beni yulafla bir güzel yemledi ve ben yerken, orada durup hem kendi kendine hem de benimle konuştu. Yarım saat sonra Londra’ya doğru yola çıktık; büyük Londra yoluna gelene kadar güzel sokaklardan ve kır yollarından geçtik. Ana yola çıkınca düzgün bir tempoda yol aldık, gün batarken büyük kente ulaştık. Gaz lambaları yakılmıştı, sağımızda solumuzda sokaklar vardı; sokaklar kilometreler boyunca kesişti durdu. *Bunların sonu hiç gelmeyecek* diye düşündüm. Sonunda bir sokaktan geçerken, uzun bir dizi atlı taksinin sıralandığı bir durağa geldik. Binicim neşeli bir sesle, “İyi akşamlar Reis,” diye seslendi.

“Selam!” diye bağırdı bir ses. “İyi bir at buldun mu?”

“Sanırım,” diye yanıtladı sahibim.

“Şansın açık olsun.”

“Sağ ol Reis,” ve yola devam ettik. Az sonra yan sokaklardan birine girdik, yarısına gelince çok dar bir sokağa saptık. Bir kenarında oldukça yoksul görünüşlü evler, diğer tarafında ise araba koyulan kulübeler ve ahır olduğu anlaşılan yerler vardı.

Sahibim evlerden birinin önünde durdu ve ısıklık çaldı. Kapı birden ardına kadar açılıverdi ve genç bir kadın dışarıya koştu, arkasından da küçük bir kız ve oğlan. Binicim sırtımdan inerken, büyük bir neşe ve heyecanla karşılandı.

“Haydi bakalım Harry, oğlum, kapıları aç, anneniz de bize bir lamba getirsin.”

Bir dakika sonra hepsi küçük bir ahırın avlusunda etrafıma toplanmışlardı.

“Uysal mı baba?”

“Evet Dolly, yavru kedin kadar uysal; gel de sev bakalım.”

Küçük bir el hemen hiç korkmadan omuzumun her tarafını okşamaya başladı. Bu, ne kadar da güzel gelmişti bana!

“Sen tımar ederken, ben ona kepek lapası hazırlayayım,” dedi anneleri.

“Hazırla ya Polly, ona gereken tam da bu. Biliyorum beni de nefis bir lapa bekliyor.”



Yeni sahibimin adı Jeremiah Barker idi, fakat herkes ona Jerry derdi; ben de öyle diyeceğim. Karısı Polly bir erkeğin sahip olabileceği en iyi eştı. Esmer saçlı, koyu renk gözlü, küçük neşeli ağzı hep gülümseyen, eli yüzü düzgün, derli toplu, tombul, küçük bir kadındı. Oğlu hemen hemen on iki yaşındaydı; uzun boylu, açık sözlü, iyi huylu bir çocuktı ve küçük Dorothy (ona Dolly diyorlardı) annesinin sekiz yaşında bir kopyasıydı. Aralarında hayranlık uyandıracak bir sevgi vardı. Daha önce hiç bu kadar mutlu, neşeli bir aile görmemiştım; daha sonra da görmedim.

Jerry'nin kendi sürdüğü ve baktığı bir atlı taksisi ve iki atı vardı. Öbür atı Kaptan adında, uzun boylu, oldukça iri kemikli bir kır attı. Artık yaşlanmıştı fakat gençliğinde muhteşem bir hayvan olmuş olsa gerek. Başını hâlâ kendine özgü bir gururla taşıyor, boynunu dikeltiyordu. Aslında, her santimiyle soylu, nazik, yaşlı bir attı.

Ertesi sabah bir güzel tımar edildikten sonra Polly ile Dolly avluya, beni görüp arkadaş olmaya geldiler. Harry sabahın erken saatlerinden beri babasına yardım ediyordu ve “taş gibi” olduğuma ilişkin fikrini açıklamıştı. Polly bana bir dilim elma, Dolly bir parça ekmek getirmişti; sanki eski günlerin “Siyah İnci” siymişim gibi üzerime düştüler. Yeniden sevilip okşanmak, yumuşak bir sesin konuşmasını dinlemek büyük bir keyifti. Ben de onlarla dost olmak istediğimi elimden geldiğince göstermeye çalıştım. Bana Jack adını verdiler.

Yaşamımın atlı taksi atı olarak geçen ilk haftası çok yorucuydu. Londra'ya hiç alışık değildim ve o gürültü, o telaş, içinden geçmek zorunda olduğum at, yük arabası ve atlı araba kalabalıkları arasında kendimi tedirgin ve hırpalanmış hissettim. Fakat sürücüme tam anlamıyla güvenebileceğimi kısa sürede anladım, ondan sonra da rahatladım ve Londra'ya alıştım.

Jerry o güne kadar gördüğüm en iyi sürücüydü ve daha da iyisi, kendisi kadar atlarını da düşünüyordu. Çalışmaya ve elimden geleni yapmaya istek-

li olduğumu çabuk anladı ve beni hiç kırbaçlamadı, sadece yola devam etmem gerektiği zaman kırbacın ucunu sırtımdan aşağı usulca değdirerek çekerti. Ama dizginleri tutuş şeklinden bunu genellikle oldukça iyi anlardım.

Jerry bizi çok temiz tutuyor, elinden geldiği kadar çeşitli şeyler yedirtiyor, yemimiz hep bol oluyordu. Ayrıca bize her zaman bol bol temiz taze su veriyordu. Ama burada sahip olduğumuz en iyi şey, pazar günlerimizin dinlenmeye ayrılmış olmasıydı. Hafta içinde o kadar ağır çalışıyorduk ki, o dinlenme günü olmasa, herhalde bunu sürdüremezdik.

Yeni sahibim kadar iyi bir insan tanımamıştım. Şefkatli ve iyiydi ve doğrudan yana, John Manly kadar kararlı tavır alıyordu. Ve o kadar iyi huylu ve neşeliydi ki, onunla kavgaya tutuşabilen insan sayısı çok azdı. Küçük şarkılar uydurmayı ve kendi kendine bu şarkıları söylemeyi çok severdi. Çok sevdiği bir şarkı şöyleydi:

Eğer sen sabahları  
 Çöpe atarsan dakikaları  
 Bir daha gün boyu  
 Toplayamazsın onları.  
 Acele edip koştursan da  
 Telaş edip üzülse de  
 Onları sonsuza kadar  
 Yitirdin bir kere vah vah.

Jerry kayıtsızca aylaklık edenlere ve zamanı boşa harcayanlara hiç dayanamazdı. Hep geç kalan ve tembelliklerini telafi etmek için atın hızlı sürülmesini isteyen insanlar kadar tepesini attırır gibi olan bir şey daha yoktu.

Bir gün, iki şımarık genç adam durağın yakınındaki bir meyhaneden çıkıp Jerry'ye seslendiler.

“Hey arabacı! Canlan, epey geciktik; istimi ver de bizi Victoria İstasyonu'na bir trenine yetiştir, olur mu? Fazladan bir şilin veririz.”

“Her zamanki hızımla götürürüm sizi beyler; böyle istim vermenin bedelini şilinler karşılayamaz.”

Birkaç ay sonra bir pazar günü de çalışmak zorunda kaldık.

Jerry avluda beni tımar ederken Polly yanına yaklaştı, çok düşünceli ve telaşlı görünüyordu.

Jerry, “Ne oldu?” dedi.

“Hayatım, zavallı Dinah Brown'a şimdi bir mektup getirmişler. Annesi çok ağır hastaymış, ölmekten görmek istiyorsa hemen gitmesi gerekiymiş. Gideceği yer şehir dışında, buradan on beş kilometreden fazla uzakta. ‘Eğer trene binersem altı kilometre yürümem gerek,’ diyor. Çok zayıf, bebeği de daha dört haftalık, yürümesi olanaksız. ‘Arabanla götürebilir misin?’ diye soruyor, parası olunca tamı tamına ödeyeceğine söz verdi.”

“Tüh, tüh, bakarız. Düşündüğüm para değil, pazar günümüzün gitmesi. Atlar yorgun, ben de yorgunum – canımı yakan o.”

“Orası hepimizin canını yakıyor,” dedi Polly, “Pazar gününün yarısı sensiz geçecek. Ama biliyosun başkaları bize nasıl davransın istiyorsak, biz de onlara öyle davranmalıyız.”

“Tamam, tamam. Kasap Braydon’a gidip selamlarımı söyleyiver ve iki tekerlekli hafif arabasını ödünç verebilir mi sor bakalım. Pazar günleri kullanmadığını biliyorum, at için çok fark eder ve iyi olur.”

Polly hemen gitti ve az sonra döndü, arabayı alıp güle güle kullanabileceği haberini getirdi.

“Oldu. Şimdi bana biraz ekmekle peynir hazırla. Öğleden sonra elimden geldiği kadar çabuk dönerim.”

Polly, “Ben de etli böreği akşam yemeğine değil çaya hazır ederim,” deyip uzaklaştı. Jerry hazırlığını, çok sevdiği ‘Hayatımın kadını Polly, eminim’ şarkısı eşliğinde yaptı.

Yolculuk için beni seçti ve saat onda, hafif, yüksek tekerlekli bir araba ile yola çıktık. Dört tekerlekli arabadan sonra öyle rahat gidiyordu ki, sanki yok gibiydi.

Güzel bir mayıs sabahıydı ve kentten çıkar çıkmaz çarpan tatlı hava, taze ot kokusu ve yumuşak zeminli taşra yolları eski günlerdeki kadar hoş



geldi; kısa zamanda kendimi dinlenmiş hissetmeye başladım.

Dinah'ın ailesi yeşil bir yoldan çıkılan, gölge-  
li güzel ağaçları olan bir çayırın yakınında küçük  
bir çiftlik evinde oturuyordu. Çayırda iki inek ot-  
luyordu. Genç bir adam Jerry'ye arabasını dereye  
getirmesini söyledi, beni de ineklerin ahırına bağla-  
yacaktı. "Keşke daha iyi bir ahırım olsaydı," dedi.

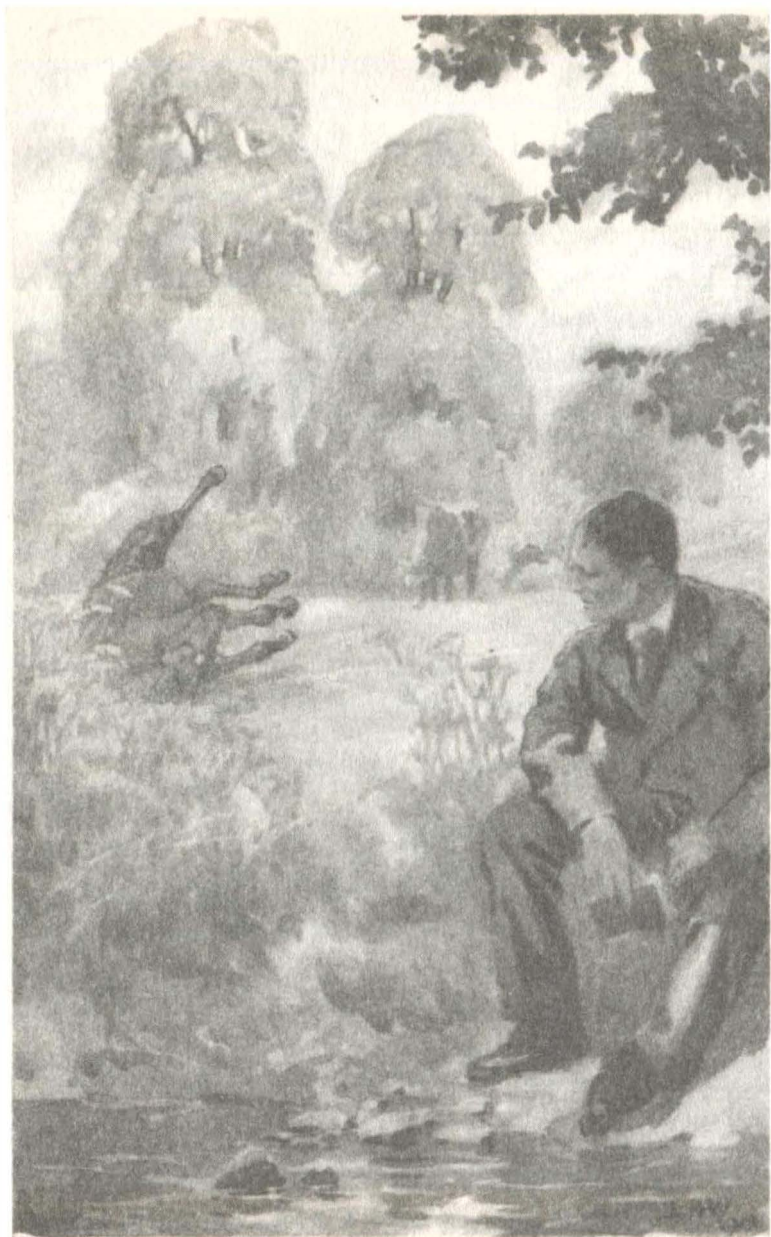
Jerry, "Eğer inekleriniz rahatsız olmazsa, atım  
için güzel çayırınızda bir-iki saat geçirmekten daha  
keyifli bir şey olamaz" dedi. "Sakindir, bu onun  
için çok özel bir zevk olacak."

"Tabii, seve seve" dedi genç adam, "Kız kardeşi-  
me yaptığınız iyilikten sonra her şeyimizin en iyisi  
emrinizdedir. Bir saat içinde yemek yiyeceğiz, uma-  
rım bize katılırsınız. Annem böyle hasta olduğu  
için evde hepimiz çok keyifsiziz ama."

Jerry ona nazikçe teşekkür etti ve yanında yiye-  
cek bir şeyler getirdiğini, çayırda gezinmek kadar  
hoşuna gidecek bir şey olmadığını söyledi.

Koşumlarını çıkartılınca önce ne yapacağımı şa-  
şırdım – çimen mi yeseydim, uzanıp dinlense miy-  
dim ya da özgür kalmanın coşkusu ve enerjisiyle  
çayırda dörtnala koşsa mıydım bilemedim. Sırayla  
hepsini yaptım. Jerry de benim kadar mutlu görü-  
nüyordu.

Gölgeli bir ağacın altında bir sıraya oturdu ve  
kuşları dinledi, sonra kendi kendine şarkı söyle-



di ve o çok sevdiği küçük kahverengi kitaptan bir şeyler okudu. Ardından çayırda ve küçük derenin kenarında dolaştı, çiçek ve alıç topladı, onları uzun sarmaşıklarla bağladı. Sonra beni yanında getirdiği yulafla iyice yemledi. Fakat zaman bana çok kısa geldi – malikânenen beri çayıra çıkmamıştım.

Eve ağır ağır döndük; avluya girerken Jerry’nin ilk sözleri “Evet Polly, sonuçta pazar günümü kaybetmiş olmadım, her çalıda kuşlar ilahiler okuyordu ben de ayine katıldım. Jack’e gelince, genç bir tay gibiydi.”

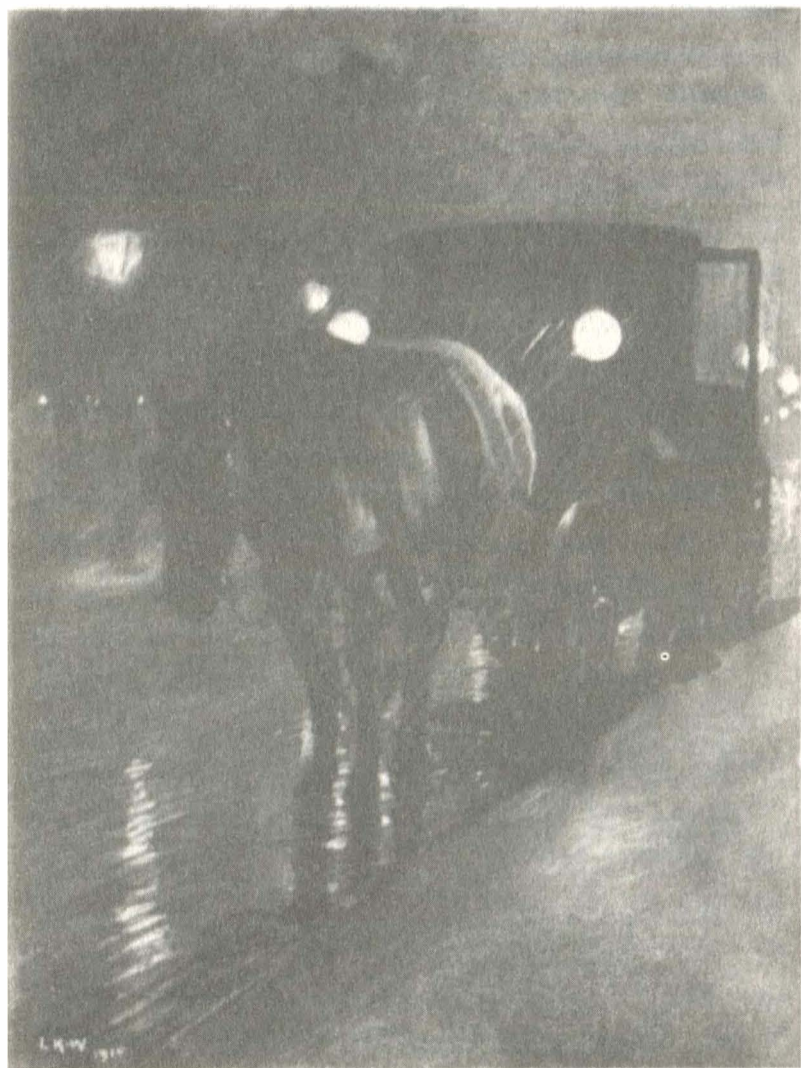
Dolly’ye çiçekleri verince, küçük kız sevinçten zıp zıp zıpladı.

## 12. BÖLÜM

### ZOR GÜNLER

**B**azı insanlar için yılbaşı neşeli, keyifli bir gündür. Fakat atlı taksiciler ve atları için bu tatil değil, olsa olsa hasat zamanıdır. Partiler, balolar ve açık eğlence yerleri o kadar fazladır ki, iş çok olur ve genellikle geç saatlere kadar sürer. Eğlenen insanlar içeride kendilerini müziğe kaptırmış dans ederlerken, arabacı ile atın, soğuktan titreyerek yağmurda ve karda saatlerce beklemek zorunda kaldığı olur. Arabasında bekleyen yorgun arabacı ve bacakları soğuktan kaskatı kesilene kadar duran sabırlı atı, güzel hanımların hiç aklına gelir mi, merak ediyorum.

Durup beklemeye alışkın olduğum için artık gece işinin çoğu bendeydi, yılbaşı haftasında geç saatlere kadar çalıştık; Jerry kötü öksürüyordu. Fakat ne kadar geç dönersek dönelim Polly onu bekliyor, endişeli ve üzüntülü bir ifadeyle, elinde lamba onu karşılamaya çıkıyordu.



Yılbaşı akşamı iki beyefendiyi West End meydanlarından birinde bir eve götürmemiz gerekti. Onları dokuzda bıraktık; on birde geri gelmemiz söylendi. “Bu bir parti olduğu için birkaç dakika beklemeniz gerekebilir, ama geç kalmayın,” dediler.

Saat on biri vurduğunda kapıdaydık, çünkü Jerry dakik bir adamdı. Saat her çeyrek saatte bir çalıyordu, bir, iki, üç kez çaldı sonra on ikiyi vurdu fakat kapı açılmadı.

Rüzgâr gün boyu değişip durmuş, ara ara sağnak yağmur yağmıştı. Ama şimdi rüzgârla birlikte şiddetli bir sulu sepken başlamıştı, sanki iliklerimize işliyordu. Çok soğuktuk ve sığınacak kapalı bir yer yoktu. Jerry yerinden indi, üstümdeki örtülerden birini boynuma doğru biraz daha çekti. Sonra ayaklarını yere vura vura bir aşağı bir yukarı bir iki kere yürüdü. Sonra kollarını sallamaya başladı, ama bu onu öksürttü. O da arabanın kapısını açtı, içeriye yere oturup ayaklarını kaldırıma koydu, böylece biraz korunaklı bir yer bulmuş oldu. Saat her çeyrekte çalmaya devam etti, gelen giden yoktu. Saat yarım olunca, kapıdaki zili çaldı ve uşağa o gece kendisine ihtiyaç olup olmadığını sordu.

“Ah, evet, kesinlikle size ihtiyaç olacak,” dedi adam. “Sakın gitmeyin, birazdan biter.” Jerry tekrar oturdu fakat sesi öyle kısılmıştı ki, ne dediğini zar zor duyabiliyordum.

Saat biri çeyrek geçe kapı açıldı ve iki beyefendi dışarıya çıktı. Tek kelime etmeden arabaya bindiler ve Jerry'ye nereye gideceklerini söylediler, yaklaşık üç kilometre bir yol vardı. Bacaklarım soğuktan hissizleşmişti, tökezleyeceğimi sandım. İnerken, bizi o kadar beklettikleri için hiç özür dilemediler, ama ücrete kızdılar. Ama Jerry hiç hakkından fazlasını istemediği gibi, hakkından azına da razı olmazdı, onun için beklediğimiz iki saat bir çeyreğin parasını da ödemek zorunda kaldılar. Jerry bu parayı alınının teriyle kazanmıştı.

Sonunda eve geldik. Jerry zorlukla konuşuyordu, öksürüğü korkunçtu. Polly hiçbir şey sormadı, kapıyı açıp ona lambayı tuttu.

“Yapabileceğim bir şey yok mu?” dedi.

“Var. Jack’e sıcak bir şeyler ver, sonra da bana biraz un çorbası yap.”

Bunu çok kısık bir sesle fısıltı halinde söylemişti; nefes nefeseydi ama beni her zamanki gibi sildi, temizledi hatta samanlığa çıkıp yatağım için fazladan bir balya saman getirdi. Polly'nin getirdiği sıcak arpa lapası beni rahatlattı, sonra kapıyı kilitlediler.

Sabahın geç saatlerine kadar gelen giden olmadı, sonra Harry tek başına geldi. Bizi tımar etti, doyurdu, ahırını süpürdü sonra sanki pazar günüymüş gibi samanları yeniden serdi. Çok durgundu, ne ılık çalıyor ne de şarkı söylüyordu. Öğleyin yeniden geldi, bize yem ve su verdi. Bu kez Dolly de yanın-

daydı, ağlıyordu. Konuşmalarından Jerry'nin ağır hasta olduğunu ve doktorun, durumu kötü dediğini çıkarabildim. Günler böyle geçti, evde büyük sorunlar vardı. Sadece Harry'yi ve zaman zaman da Dolly'yi görüyorduk.

Jerry yavaş yavaş iyileşti fakat doktor, ihtiyarlayıncaya kadar yaşamak istiyorsa bir daha hiç atlı taksi işine dönmemesi gerektiğini söyledi. Çocuklar kafa kafaya verip, anne ve babalarının ne yapacağı, kendilerinin para kazanmaya nasıl yardım edebileceği hakkında çok düşündüler.

Bir gün Harry bize yem verirken, Dolly hoplaya zıplaya ahıra geldi. "Harry bu kadar güzel bir şey olamaz; Bayan Fowler hepimizin gidip onunla birlikte yaşamamızı istiyor. Tam bize uygun yeni küçük bir ev varmış; bahçesi, kümesi ve elma ağaçları ve her şeyi varmış ve arabacısı ilkbaharda ayrılıyormuş, o zaman babamın onun yerine geçmesini isteyecek ve çevrede senin, bahçelerinde, ahırlarında ya da uşak olarak yanlarında iş bulabileceğin iyi aileler varmış. Üstelik benim için iyi bir okul varmış. Annem bir ağlıyor bir gülüyor. Babam da o kadar sevinçli ki!"

"Bu, muhteşem bir haber," dedi Harry, "tam bize göre bana kalırsa. Hem anneme hem de babama uygun; ama ben sıra sıra düğmeli dar giysiler giyen bir uşak olmak niyetinde değilim. Ya seyis olurum ya da bahçıvan."

Çabucak, Jerry yeterince iyileşir iyileşmez şehir dışına taşınmaları ve araba ile atların mümkün olduğu kadar kısa zamanda satılması kararlaştırıldı.

Bu, benim için ağır bir haberd, çünkü artık genç değildim. Ayrılık günü geldi. Henüz Jerry'nin evden çıkmasına izin verilmiyordu, o yılbaşı akşamından sonra onu bir daha hiç görmedim. Polly ile çocuklar bana veda etmeye geldiler. Polly "Zavallı ihtiyar Jack! Sevgili ihtiyar Jack! Keşke seni de yanımıza alabilseydik," dedi, sonra kafasını boynuma yasladı ve beni öptü. Dolly ağlıyordu, o da beni öptü. Harry beni uzun uzun sevdi, okşadı ama hiçbir şey söylemedi, sadece çok üzgün görünüyordu ve böylece alınıp yeni yerime götürüldüm.

Jerry'nin tanıdığı tahıl ticareti ve fırıncılık yapan birine satıldım. Jerry orada iyi beslenip normal bir şekilde çalıştırılacağımı düşünmüştü. Beslenme konusunda haklı çıktı, eğer sahibim sürekli iş yerinde olmuş olsa aşırı ağır yükler de taşıtmazlardı sanırım. Fakat herkesi sürekli koşuşturup dürtükleyen bir kâhya vardı. Ve çoğu zaman, arabam epey yüklü olduğu halde, bir şeyler daha yüklenmesini emrederdi. Sürücüm Jakes çoğu zaman bu kadar fazla yüklenmemin doğru olmadığını söylerdi, ama hep kâhyanın dediği olurdu. "Bir kerede yapılacak iş için iki sefer yapmaya gerek yoktu, o iş yürüsün istiyordu."

Diğer arabacılar gibi Jakes'in de hep sıkı sıkıya taktığı o sabit mengene kayışı, rahat çekmemi ön-

lerdi. Oraya geldikten üç-dört ay sonra işin, gücümü çok kötü etkilediğini fark ettim.

Buradan da bir sürü arabası olan birine satıldım.

Yeni sahibimi hiç unutmayacağım, siyah gözleri, kanca gibi bir burnu, ağzında da bir buldog köpeğinkine kadar çok dişi vardı; sesi çakıl taşları üzerinde dönen araba tekerleğinin gıcirtısı kadar sertti. Adı Nicholas Skinner'dı ve zavallı Kılıksız Sam'in yanında çalıştığı adam buydu galiba.

İnsanlar, sadece gözünle gördüğüne gerçekten güvenebilirsin derler; fakat bence sadece hissettiğine gerçekten güvenebilirsin; çünkü çok şey görmüş-tüm ama araba atlarının nasıl bir mutlak perişanlık içinde yaşadığını o güne kadar anlamamıştım.

Skinner'ın kalitesiz bir dizi arabası ve kalitesiz bir dizi sürücüsü vardı. Skinner adamlara yükleniyordu, adamlar da atlara. Burada hiç pazar tatilimiz yoktu ve yazın en sıcak günlerindeydik.

Bazen pazar sabahları bir grup delidolu adam gelip arabayı bir günlüğüne kiralardı. Dördü arabanın içine biner, biri de sürücünün yanına oturdu ve onları şehir dışına on beş yirmi kilometre götürür, sonra da geri getirirdim. Yokuş çıkarken, yol ne kadar dik, hava ne kadar sıcak olursa olsun, hiçbirisi inip yürümezdi – tabii sürücü gerçekten dayanamayacağım endişesine kapılmadığı takdirde. Bazen o kadar ateşlenir, bitkin düşerdim ki yemeğime bile dokunamazdım. Sıcak havalarda Jerry'nin

cumartesi akşamları verdiği, bizi serinletip rahatlatan içine güherçile katılmış o güzelim kepek lapasını nasıl da arıyordum. Sonra Jerry'nin yanında aralıksız iki gece ve bir tam gün dinlenir ve pazartesi sabahları yine genç atlar kadar dinç olurduk. Fakat burada hiç dinlenme yoktu ve sürücüm de efendisi kadar sertti. Ucunda etimden bazen kan çıkartacak kadar keskin bir şey olan insafsız bir kırbacı vardı. Kırbacı karnımın altına bile vurur, kafamda şaklatırdı. Bu onur kırıcı muamele, çalışma isteğimi müthiş azaltırdı ama yine de elimden geleni yapar, işten geri kalmazdım; çünkü direnmenin bir yararı yoktu; güç adamlardaydı.

Artık hayatım o kadar berbattı ki çalışırken düşüp ölmek, bu perişanlıktan kurtulmak istiyordum. Bir gün bu dileğim az daha gerçekleşecekti.

Durağa sabah sekizde gitmiş ve epey çalışmıştım ki, bir müşteriyi trene götürmemiz gerekti. Uzun bir tren istasyona gelmek üzereydi, bu nedenle sürücüm dönüş için bir müşteri bulmak umuduyla dışarıdaki arabaların arkasına çekti. Çok yüklü bir trendi; bütün arabalar hemen müşteri bulduğu için, birileri bizi de çağırdı. Dört kişilik bir grup vardı; yaygaracı bir adam, bir kadın, küçük bir oğlan ve genç bir kız ve bir sürü bavul. Kadın ile oğlan arabaya bindiler, adam bavulları yerleştirirken genç kız gelip bana baktı.

“Baba” dedi, “bu zavallı at bizi ve bütün bavullarımızı bu kadar uzağa götüremez, o kadar zayıf ve bitkin ki; şuna bir bak.”

Sürücüm, “Ah! Bir şeyi yok onun bayan,” dedi. “Yeterince güçlüdür.”

Ağır kutuları çeken hamal beyefendiye, “Bu kadar çok bavul olduğuna göre, ikinci bir araba daha tutmak ister miydiniz?” diye sordu.

Yaygaracı adam sürücüye, “Atın taşıyabilir mi bizi, taşıyamaz mı?” dedi.

“Ohoo! Tabii taşıyabilir efendim; kutuları yukarı yolla hamal. Fazlasını da taşır!” Ve öyle ağır bir kutunun yüklenmesine yardım etti ki, arabanın yaylarının aşağıya indiğini hissettim.

Genç kız, “Baba, baba, lütfen bir araba daha tut,” diye yalvardı; “Yanlış bir şey yaptığımıza eminim, bu büyük bir zalimlik.”

“Saçmalama Grace, hemen bin ve bu kadar dırdır etme. Arabacı kendi işini bilir. Haydi bakayım, bin içeri ve dilini tut!”

Nazik dostum boyun eğmek zorunda kaldı. Peş peşe bir sürü kutuyu yukarıya çekip, arabanın üstüne ve sürücünün yanına koydular. Sonunda her şey yerleşti ve sürücüm her zamanki gibi dizgini çekip, kırbacı şaklatarak istasyondan çıktı.

Yük çok ağırdı; sabahtan beri ne yemek yemiş ne de dinlenmişim. Fakat her zamanki gibi, bütün zalimliğe ve haksızlığa karşı elimden geleni yaptım.



L. W. 1907

Ludgate tepesine gelene kadar oldukça iyi idare ettim, fakat orada yükün ağırlığı ve yorgunluk dayanılmaz bir hal aldı. Sürekli sırtıma çarpan dizgin ve kırbacın dürtüklemesiyle devam etmeye çabalıyordum, fakat bir an içinde –nasıl oldu bilemiyorum– ayaklarım altımdan kaydı ve sert bir şekilde yan tarafım üzerine düştüm. Düşmenin aniliğinden ve şiddetinden soluğum kesildi. Hiç kımıldamadan öylece yattım, gerçekten de kımıldayacak gücüm kalmamıştı. *İşte şimdi öleceğim* diye düşündüm.

Çevremde bir tür kargaşa duydum; bağırışan, öfkeli sesler, indirilen bavullar, fakat hepsi bir düş gibiydi. Tatlı bir sesin acıyla, “Vah zavallı at! Hepsi bizim suçumuz” dediğini duyar gibi oldum. Birisi gelip gemimin boğaz kayışını gevşetti, hamuda sımsıkı bağlanmış kayışları çözdü. Bir başkası, “Öldü, bir daha ayağa kalkamaz,” dedi. Sonra bir polisin emirler verdiğini duydum fakat gözlerimi açmadım bile. Sadece arada bir kesik kesik nefes alabiliyordum. Başıma biraz soğuk su döktüler, ağzıma biraz kalbi güçlendirici ilaç akıttılar ve üstüme bir şey örttüler. Orada ne kadar yattım bilmiyorum, fakat bedenime yavaş yavaş yeniden can geldi. Bir adam sevecen bir sesle beni okşayıp, ayağa kalkmaya teşvik ediyordu. Biraz daha ilaç verdiler, sonra zar zor ayağa kalktım ve yavaş yavaş yakındaki bir ahıra götürüldüm. Burada beni zeminine bol bol saman

serilmiş bir bölmeye koydular ve ılık sulu yulaf lapası getirdiler, bunu seve seve içtim.

Akşam Skinner'ın ahırına geri götürülecek kadar toparlanmıştım; orada da benim için ellerinden geleni yaptılar. Sabah Skinner bir veteriner ile birlikte bana bakmaya geldi. Veteriner beni iyice muayene etti ve dedi ki:

“Bu hastalıktan çok, aşırı çalıştırılmaktan olmuş. Onu altı ay dinlendirebilerseniz yeniden çalışabilir fakat şu anda bir damla gücü kalmamış.”

Skinner, “Hasta atlara bakacak otlaklarını yok benim – iyileşebilir de iyileşmeyebilir de. Böyle şeyler benim işime uymaz. Benim işim onları gittikleri yere kadar çalıştırmak, sonra da ne kadar getirirlerse o kadara satmak, kasaba ya da başka yere.”

“Solugaan olmuş olsaydı” dedi veteriner, “hemen öldürtmek en iyisiydi, fakat ciğerlerinde bir şey yok. On gün içinde at pazarı kurulacak, onu dinlendirir ve beslerseniz toparlanabilir; ölüsünün getireceğinden fazlasını kazanırsınız.”

Bu tavsiye üzerine Skinner –sanırım istemeye istemeye– iyi beslenmemi ve bakılmamı emretti. Şansıma, seyis bu emirleri, emirleri veren efendisinden çok daha büyük bir iyi niyetle yerine getirdi. On gün tam dinlenme, bol iyi yulaf, saman ve kaynatılmış keten tohumu karıştırılmış kepek lapası, kendimi toparlamama her şeyden fazla yardımcı oldu. O keten tohumu lapaları nefisti, yaşamak daha iyi

olabilir diye düşünmeye başladım. Kazadan sonraki on ikinci gün, beni Londra'nın birkaç kilometre dışındaki at pazarına götürdüler. Neresi olsa buradan iyidir diye düşündüğüm için başımı dik tuttum ve umutla bekledim.

## 13. BÖLÜM

### SON EVİM

**B**u at pazarında, kendimi tabii ki iş göremez hale gelmiş yaşlı atlar arasında buldum. Satıcıların ve alıcıların durumu da, üzerinde pazarlık ettikleri zavallı hayvanlardan pek daha iyi görünmüyordu. Bir kaç şiline küçük bir odun ya da kömür arabasını çekebilecek bir at ya da midilli almaya çalışan yoksul ihtiyarlar vardı. Artık iyice yıpranıp tükenmiş bir hayvanı öldürüp daha büyük zarara uğramaktansa iki ya da üç şiline satmaya çalışan yoksul adamlar vardı. Yoksulluk ve sıkıntılar kimilerini her bakımdan katılaştırmıştı sanki; ama kalan son gücümle seve seve hizmet edeceğim, yoksul, kılık kıyafeti eski püskü fakat şefkatli ve insanlıktan payını almış, sesleri bana güven veren başka tipler de vardı. Sarsak sarsak yürüyen yaşlı bir adam benden çok hoşlandı, ben de ondan hoşlandım, fakat daha güçlü kuvvetli bir at arıyordu – ne endişeli, diken üze-

rinde saatlerdi onlar! Panayırın daha iyi bir bölümünden gelen, kibar ve nazik bir çiftçiye benzeyen biri gözüme ilişti, yanında küçük bir çocuk vardı. Geniş bir sırtı, yuvarlak omuzları, sevecen, sağlıklı kırmızı bir yüzü vardı ve geniş kenarlı bir şapka takmıştı. Benim ve arkadaşlarımla yanına gelince hiç kımıldamadan durdu, hepimize acıyarak baktı. Gözlerinin bana takıldığını gördüm; hâlâ görünüşüme katkıda bulunan güzel bir yelem ve kuyruğum vardı. Kulaklarımı dikip ona baktım.

“İşte sana zamanında daha iyi günler görmüş bir at Willie.”

“Zavallı emektar hayvan!” dedi çocuk. “Sence hiç arabaya koşulmuş mudur dede?”

“Tabii, oğlum,” dedi çiftçi yaklaşarak. “Gençliğinde çok şey yapmış olabilir. Şunun burun deliklerine, kulaklarına, boynunun ve omuzunun biçimine bak; bu at soylu, çok iyi yetiştirilmiş bir at.” Elini uzatıp boynumu sevgiyle okşadı. Gösterdiği şefkate yanıt olarak burnumu uzattım, çocuk yüzümü okşadı.

“Zavallı hayvan! Bak dede, sevildiğini nasıl da anlıyor. Uğurböceği’ne yaptığın gibi, onu da alıp, gençlik günlerine döndüremez misin?”

“Sevgili oğlum, bütün yaşlı atları gençleştirmek gelmez elimden; hem Uğurböceği çok yaşlı değildi, yıpratılmış ve kötü kullanılmıştı daha çok.”

“Ama dede, bunun da yaşlı olduğunu sanmıyorum, yelesine ve kuyruğuna bak. Ne olur ağzına bir bak, o zaman anlarsın, çok zayıf ama gözleri bazı yaşlı atlar gibi içine göçmüş değil.”

Yaşlı beyefendi güldü. “Sen çok yaşa oğlum! Yaşlı deden kadar düşkünsün atlara.”

“Ama ağzına bak ne olur dede ve fiyatını öğren. Bizim otlaklarda gençlik günlerine dönecektir emimim.”

Beni satmaya getiren adam bu noktada söze karıştı.

“Küçük bey gerçekten anlıyor bu işten, efendim. Şimdi işin aslı şu, bu at yük arabalarında aşırı çalıştırılmaktan düşkünleşmiş; yaşlı değil, veterinerin dediğine göre, soluğan (ciğerlerinde bir sorun) olmadığı için, benim duyduğum, altı aylık bir dinlenmeyle düzelirmiş. On gündür ben bakıyorum bu ata. Bundan daha değerbilir, vefalı, bundan daha tatlı bir hayvan görmedim hayatımda. Bir beyefendinin gelip kendisi için beş sterlin saymasına ve kendisine bir fırsat tanımasına değecek bir at. Emimim bir dahaki bahara değeri yirmi şiline çıkacaktır.”

Yaşlı beyefendi güldü; küçük çocuk içi giderek dedesine bakıyordu.

“Ne olur dede! Tayı beklediğimden beş şilin fazlaya sattım, dememiş miydin zaten? Bunu aldığın zaman cebindeki para azalmış olmayacak.”

Çiftçi ağır ağır çok şişmiş ve zorlanmış bacaklarını yokladı; sonra ağzına baktı: “On üç ya da on dört yaşında sanırım. Şunu bir yürüt de görelim, olur mu?”

Zavallı sıska boynumu dikelttim, kuyruğumu hafifçe kaldırdım, tutulup kaskatı olmuş bacaklarımı elimden geldiği kadar iyi attım.

Ben dönerken çiftçi, “Son fiyatın nedir?” dedi.

“Beş şilin efendim, patronumun koyduğu en düşük fiyat bu.”

“Bu bir vurgun,” dedi yaşlı beyefendi kafasını sallayarak, fakat bir yandan da ağır ağır cüzdanını çıkartıyordu. “Oldukça büyük bir vurgun! Burada daha işin var mı?” dedi, şilinleri adamın avucuna sayarken.

“Hayır, işim bitti efendim, isterseniz hana getirebilirim atı.”

“Oldu o zaman, ben oraya gidiyorum şimdi.”

Onlar önden yürüdüler, satıcı da beni yularımdan tutup arkalarından götürdü. Çocuk sevinçten yerinde duramıyordu, yaşlı beyefendi de onun böyle sevinmesinden keyif alıyor gibiydi. Handa beni iyice yemlediler, sonra yeni sahibimin bir hizmetlisi sırtıma binip beni yavaş yavaş eve götürdü. Bir köşesinde bir baraka olan büyük bir otlağa salıverildim.

Bay Akyürek –yeni koruyucumun adı buydu– bana her gece ve gündüz saman ve yulaf verilmesini

ve gündüzleri otlağa salıverilmemi emretti ve “Willie” dedi, “bu atın bakımını takip işini sen üstlen. Bu sorumluluğu sana veriyorum.”

Çocuk kendisine verilen sorumluluktan gurur duyuyordu; işi bütün ciddiyetiyle üstlendi. Tek bir gün bile beni ziyaret etmeyi aksatmadı. Bazen gelip diğer atlar arasında beni bulur, bir parça havuç ya da güzel bir şeyler verir ya da yulafımı yerken yanımda dururdu. Güzel sözleri, okşamaları hiç eksik etmezdi; tabii ona çok bağlandım. Bana Yaşlı Ahbap derdi, çünkü çayırdaki onu bulur ve nereye giderse peşinden giderdim. Bazen dedesini de getirirdi. Dedesi bacaklarımı hep iyice kontrol ederdi.

“Sorunumuz burada, Willie,” derdi, “ama öyle istikrarlı bir şekilde düzeliyor ki sanırım baharda durumda iyiye doğru bir değişiklik göreceğiz.”

Eksiksiz dinlenme, iyi yemler, yumuşak toprak ve hafif idman çok geçmeden kondisyonumda ve ruh halimde etkisini göstermeye başladı. Annemden sağlam bir bünye almış, gençken aşırı zorlanmamıştım; onun için iyileşme şansım, tam güçlenmeden işe koşulmuş pek çok attan fazlaydı. Kış boyunca bacaklarım öyle düzeldi ki, kendimi yeniden gençleşmiş hissetmeye başladım. Bahar geldi ve bir gün Bay Akyürek beni faytonda denemeye karar verdi. Bu çok hoşuma gitti. Willie ile birlikte beni birkaç kilometre sürdüler. Artık bacaklarım

açılmış, tutukluk kalmamıştı, işimi büyük bir rahatlıkla yaptım.

“Gençlik günlerine dönüyor Willie. Artık ona bazı hafif işler vermemiz gerek, yaz ortasına kadar Uğurböceği kadar iyi duruma gelecek, çok güzel bir ağzı var, yürüyüşü de çok iyi, daha iyisi olamaz.”

“Ah dede! Onu aldığına öyle memnunum ki.”

“Ben de oğlum; ama benden çok, sana teşekkür etmesi gerek. Artık onun değerini bilecek, sakın, kibar bir yer aramaya başlamalıyız.”

O yaz, bir gün seyis beni o kadar büyük bir özenle tımar edip koşumlarımı taktı ki, *yeni bir şeyler olacak* diye düşündüm. Topuklarımdaki ve bacaklarımdaki kılları düzeltti, toynaklarımı fırçaladı, alnımdaki perçemi bile ayırdı. Koşumları da ayrıca parlatmıştı galiba. Willie dedesiyle birlikte iki tekerlekli küçük arabaya binerken yarı endişeli yarı neşeli görünüyordu.

“Eğer hanımlar ondan hoşlanırsa,” dedi yaşlı beyefendi, “hem onlar için hem de at için çok iyi olacak. Bir deneyelim bakalım.”

Köyden iki-üç kilometre uzaklıkta, tek katlı güzel bir eve geldik. Önünde çimenlik bir alan ve fundalıklar vardı. Bir araba yolu kapıya uzanıyordu. Willie zili çaldı, “Bayan Blomefield veya Bayan Ellen evde mi?” diye sordu. Evet, evdeydiler. Willie benim yanımda kaldı, Bay Akyürek eve girdi. On

dakika geçmeden arkasında üç hanımla geri geldi. Beyaz bir şala sarınmış uzun boylu, solgun yüzlü hanım, kara gözlü güler yüzlü daha genç bir hanıma dayanıyordu. Üçüncüsü, çok azametli görünen Bayan Blomefield'dı. Birlikte gelip bana baktılar, sorular sordular. Genç hanım –bu Bayan Ellen idi– beni çok sevdi, beni seveceğine emin olduğunu, çok güzel, iyi bir yüzüm olduğunu söyledi. Uzun boylu, solgun yüzlü hanım, başından bir düşme olayı geçmiş bir atın çektiği arabaya binmeye çekinirim dedi, çünkü tekrar düşebilirdim ve düşersem bu korkuyu bir daha üstünden atamazdı.

Bay Akyürek, “Bakın hanımlar” dedi, “kendilerinin hiçbir suçu olmadan sürücülerinin dikkatsizliği yüzünden dizi zarar görmüş pek çok birinci sınıf at vardır. Ve bu atı tanıdığım kadarıyla da, onun başına da böyle bir şey gelmiş. Fakat tabii kararınızı etkilemek istemem. Eğer dilerseniz, onu alıp bir süre deneyebilirsiniz, bakalım arabacınız atı nasıl bulacak.”

Azametli hanım, “Bize atlarımız konusunda hep o kadar yardımcı oldunuz ki,” dedi, “siz tavsiye ettikten sonra benim için bir sorun yok. Eğer kardeşim Lavinia'nın bir itirazı yoksa deneme önerinizi teşekkürlerimizle kabul ederiz.”

Ertesi gün birinin gelip beni almasına karar verildi.



Sabah, yakışıklı genç bir adam beni almaya geldi; önce beni beğendi ama dizlerimi görünce hayal kırıklığına uğramış bir sesle dedi ki:

“Hanımlarıma böyle yaralanmış bir atı tavsiye edeceğinizi beklemezdim efendim.”

“Güzel olan – güzel eyleyendir,” dedi sahibim. “Onu denemek üzere alıyorsun o kadar. Eminim ona hakkını vereceksindir genç adam ve eğer şimdiye kadar sürdüğün atlar kadar güvenli değilse, geri gönderirsin.”

Beni eve götürdüler, rahat bir ahıra yerleştirdiler, doyurdular ve yalnız bıraktılar. Ertesi gün seyisim yüzümü temizlerken dedi ki:

“Bu tıpkı Siyah İnci’nin yıldızı gibi, boyu da onun kadar, kim bilir nerede şimdi Siyah İnci.”

Biraz devam ettikten sonra boynumu kesip kan akıttıkları yere geldi, cildimde orada bir sertlik kalmıştı. Birden irkildi ve beni dikkatle incelemeye başladı, bir yandan da kendi kendine konuşuyordu.

“Alnında beyaz yıldız, sağ bacağında bir beyaz toynak ve tam orada küçük bir sertlik...” Sonra sırtımın ortasına bakarak, “İşte şurada da John’un ‘İnci’nin gümüş kuruşu’ dediği küçük beyaz leke. Bu, Siyah İnci olmalı! Ah İnci! İnci! Tanıdın mı beni? Ben, neredeyse ölümüne sebep olacak olan küçük Joe Green!” Büyük bir sevinçle beni okşamaya başladı.

Onu hatırladığımı söyleyemem, çünkü iyice büyümüş, siyah favorili, tok sesli yakışıklı genç bir adam olmuştu. Fakat onun beni tanıdığına ve Joe Green olduğuna emindim; çok sevinmiştim. Burnumu ona uzattım, dost olduğumuzu söylemeye çalıştım. Hiç bu kadar sevinen birini görmemiştim.

“Seni hakkıyla denemek ha! Bir de yapmasam bari! Dizlerini zedeleyen o serseri kim, merak ettim, emektar İncim benim! Sana bir yerlerde çok kötü davranmış olmalılar. Eee, bundan böyle iyi günler göreceksin, ben varım artık. Keşke John Manly burada olup da görseydi seni.”

Öğleden sonra beni küçük arabaya koşup kapıya götürdüler. Bayan Ellen beni deneyecekti, Green de onunla beraber geldi. Çok geçmeden onun iyi bir sürücü olduğunu anladım; yürüyüşümü beğenmiş görünüyordu. Joe’nun ona benden söz ettiğini ve Bay Gordon’un Siyah İncisi olduğuma emin olduğunu söylediğini duydum.

Döndüğümüzde nasıl gittiğini öğrenmek için kız kardeşleri de dışarı çıktılar. Bayan Ellen öğrendiklerini onlara da anlattı ve dedi ki:

“Bayan Gordon’a yazıp en sevdiği atının bize geldiğini haber vereceğim. Ne kadar sevinecek!”

Bundan sonra aşağı yukarı bir hafta süreyle her gün beni sürdüler ve güvenilir olduğum anlaşıncaya, Bayan Lavinia da sonunda küçük kapalı arabada benimle çıkmaya razı oldu. Bundan sonra da beni

alıkoymaya ve bana eskisi gibi “Siyah İnci” demeye karar verdiler.

Tam bir yıldır bu mutlu evde yaşıyorum. Joe sevislerin en iyisi ve en şefkatlisi. İşim rahat ve hoş, gücümün ve neşemin yerine geldiğini hissediyorum. Geçen gün Bay Akyürek, Joe’ya dedi ki:

“Sizin evde yirmi yaşına kadar yaşar – belki daha da fazla.”

Willie her fırsat bulduğunda yanıma gelip benimle konuşuyor; beni özel dostu sayıyor. Hanımlarım beni hiç satmamaya söz verdiler, onun için korkacağım bir şey yok. İşte benim öyküm burada bitiyor. Bütün sıkıntılarıma sona erdi, artık evimdeyim. Sık sık sabahları uyku sersemi, Birtwick’teki meyve bahçesinde, arkadaşlarımla birlikte elma ağaçlarının altında durduğum duygusuna kapılıyorum.

## Anna Sewell

(1820 – 1878)

İngiltere’de Norfolk kentinin, Great Yarmouth kasabasında doğdu. Sewell iki yaşındayken Londra’ya taşınan ailesi, onu başkalarını düşünmeyi ve herkese nezaket ve saygı göstermeyi ilke edinen Quaker geleneğine uygun bir şekilde yetiştirdi. On dört yaşında bir kas hastalığına yakalanarak kısmen yatalak oldu. Geri kalan yaşamı boyunca bir yere gidebilmek için iki tekerlekli küçük arabasını çeken ata bağımlı yaşadı. Tek kitabı *Siyah İnci*’yi, hastalığının ölümcül olduğunu öğrendiği son beş yıl içinde yazdı. Kitabın esin kaynağı, hayvanlara eziyet edilmesine, özellikle de koşum atlarına sabit mengene kayışı takılmasına duyduğu büyük öfkeydi. Amacının, insanları “atlara şefkat ve sevgi göstermeye ve anlayışlı davranmaya teşvik etmek” olduğunu yazmıştı. Kitabın ilk baskısı Norwich matbaası Jarrods tarafından Sewell’in ölümünden birkaç ay önce yayınlandı.

Büyük bir çiftlikte doğan Siyah İnci çok akıllı bir taydı. İyi kalpli sahipleri tarafından güzel bir ortamda büyüdü ve iyi huylu bir at oldu. Ancak bir gün başkasına satıldı ve insanların hayvanlara karşı ne kadar kötü davranabileceğini öğrendi.

Kiralık at olarak, ata binmeyi hiç bilmeyen antrenmansız insanlara katlanmak; fayton ve yük atı olarak çok ağır yükler çekmek zorunda kaldı. Ama her seferinde karşısına hayvanları seven iyi kalpli insanlar da çıktı.

Yayınlandığı günden beri en sevilen hayvan öykülerinden biri olan *Siyah İnci*'de, bu harika atın maceraları kendi ağzından anlatılıyor.

